

IX. ÉVFOLYAM

6. SZÁM

ROMA LAP

2001. JÚNIUS

ÁRA: 98 FT



HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT V AL

Az Én Népem

*Cigány vagyok nem tagadom
életem a vándorlás
sorsomra vagyok utalva
nem segíthet senki más.*

*Nem segít hisz más vagyok
mint a többi
Hisz bőröm, hajam barna és
még a szemem is.*

*Néznek rám az emberek furcsa
szemekkel és egy kislány így szól:
Nézd anya! Egy cigány
fűj de csúnya barna.*

*Barna vagyok, hisz őseim Indiában
éltek míg el nem kergették őket.
És mint tudjuk az indiai emberek
mindannyian barna színűek.*

*De büszke szemmel nézem a népem,
hisz vannak akik példát mutatva
húzzák fel a "magasra" testvéreiket,
az én népemet.*

*A cigánymonda szerint el lettünk
átkozva.
De miért? Miért szenvedek az átok
súlya alatt? Hisz én rosszat nem tettem!*

*Istenem! Mikor megy le az átok
amit az öreg Noé
ragasztott rám?
Mikor? Mikor? Mikor?*

*De eljő majd az idő mikor felemelt
fejfel nézhetek körül a nagy világban!
És ki egykor szidta a saját
"véretem" majd megbánja!*

*Megbánja, hisz vagyok annyi mint ők
és csak ennyit mondanak majd:
Tanult a cigány, ezért
emberszámba vehető.*

*Én csak annyit mondok, hogy soha
ne akarj másnak látszani mint
ami vagy! Az érték nem külsődből,
hanem a belső énedből fakad!*

*Sokszor a díszes külső alatt kopott az
ismeret, de néhányszor találsz a
kopott ruha alatt egy
igazi nemes szívet!*

Duka Andrea
Dr. Hegedüs T. András
Alapítványi Szakiskola
Szolnok

Címlapon: Jónás Judit

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért”
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Szerkesztőségünk telefonszáma megváltozott!
Új elérhetőségünk:
Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954
e-mail: lungodrom@matavnet

Főszerkesztő: Paksy Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.

Munkatársak: Botosné Kótvé Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Lukács Ilona, Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felélő kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég

ISSN 1216-982X

*A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg
és nem küldjük vissza.
Szerkesztőségünk
a mienktől eltérő véleményt is közli.
A leveleket esetenként rövidítve,
szerkesztett formában adjuk közre.*

LD. gondolkodó

Bizonyára sokan hallották már a következő mondatokat: „ismerd meg önmagad!” „Légy önmagad!” „Tudd, hogy ki vagy!” Az önismeretre való törekvésünk, vitathatatlanul az egyik legfontosabb célunk az életben. Miért? Hogy, magunk irányíthassuk az életünket, hogy ne tudjon senki olyan érzéseket és eszméket ránk erőszakolni, amik idegenek tőlünk! Az önismeret vágya benne él minden emberben.

Van aki segítségre szorul: pszichológushoz fordul, teszteket tölt ki, vagy egyszerűen csak megfigyeli lelkének rezdüléseit. Mindegy, hogy jutunk közelebb önmagunk megismeréséhez. A lényeg, hogy eljussunk! Ebben akar az önök segítségére lenni lapunk új sorozata, az „LD. gondolkodó”, amit egy éven keresztül kísérhetnek figyelemmel. Reméljük, hogy közelebb kerülnek önmagukhoz és embertársaikhoz is.

1. Női gesztusok

Lady Machbeth, mint a nők leg-többje, képes volt a szeretett férfi lelkébe látni: „...Az arcod könyv: furcsát olvas belőle a szem”. De talán még izgalmasabb kérdés az, hogy a férfiak vajon mennyire tudnak a nők gondolataiban olvasni.

Bárki észrevehette már, hogy az emberek nem mindig mondják ki, amit gondolnak, és nem mindig gondolják éppen azt, amit mondanak. Ugyanígy azt is megfigyelhetjük, hogy a kimondott szavak nincsenek összhangban a test mozdulataival. A test néma beszéde felfedheti egy férfi vagy egy nő legbensőbb reményeit – vagy félelmeit is: ezt nevezik metakommunikációnak.

Pszichológiai tanulmányok bizonyossága szerint a nők inkább alkalmazzák a

testbeszédet, mint a férfiak, és jobban is „veszik” az ilyen jelzéseket. Akadnak azonban férfiak között is olyanok, akik igen járatosak ebben a sajátos jelzési rendszerben ami kulcsfontosságú lehet számunkra, például a nőkkel való eredményesebb kapcsolatteremtésben.

Tudják-e, hogy gondolataink közvetítésében mindössze 35%-ban alkalmazzunk szavakat? A többit arcunk és kezünk mondja el. Egyes pszichológusok szerint, akár egy asszony gyermekkorára is lehet következtetni, abból, ahogyan ül. Elvált szülők leányai például beszédközben jobban előrehajolnak, karjukat és lábukat inkább szétártják, és többet mosolyognak a férfiakra, mint mások. Ez ugye meglepte önt uram? Gondolkodjon el azon, hogy mennyire ismeri partnere szokásait és jelzésrendszert...

Köszönet Kaltenbachnak

Fenyegető veszély

Nem az én tisztem minősíteni azt a sokoldalú, alapos, objektív, elfogulatlan, de mindenekelőtt magas szakmai tudásról tanúbizonyságot jelentő áldozatos munkát, amelyet **Kaltenbach Jenő** kisebbségi ombudsman a kezdetektől végzett e poszton. Megteszik ezt helyettem a roma és nem cigány szervezetek, közintézmények, s nem kevésbé azok az érintettek, akik, tőle reméltek jogvédelmet, igazságot.

Hat esztendő ezen a „sikamlós” poszton úgy, ahogyan ezt ő végigcsinálta, nem semmi. Azok, akik figyelemmel kísérték munkáját, a kisebbségi jogrendszer kialakításáért, fellépéseit a nemzetiségek, de különösen a sokszor diszkriminált cigányok ügyében, csak köszönettel tartoznak neki.

S mint említettem: nem tisztem a kisebbségi biztos munkájának minősítése, de nem feladatom az sem, hogy köszönetet mondjak áldozatos, korrekt munkájáért. Bizonyára akadnak helyettem mások – remélem hivatalos szervezetek! – akik ezt megteszik. Búcsúznak az ombudsmanok címmel a Népszabadság május 31-ei számában adja hírül, hogy május 30-án, szerdán mandátumok lejártá előtt utoljára számoltak be a Tisztelt Háznak az éves tevékenységükről.

Bár a T. Ház elfogadta az ombudsmanok 2000. évi tevékenységéről szóló beszámolókat, mégsem mindegy milyen szájjal búcsúznak e tisztes posztról azok, akik óvták, védték a demokrácia ezen intézményrendszerét, közöttük a kisebbségi jogok megtartása felett öröködött. Nem meglepő, hogy a pártok nem csupán a biztosok elmúlt évben végzett munkáját értékelték, hanem az elmúlt hat esztendőben végzett tevékenységüket is, hiszen

június végén lejár a megbízásuk. Erdemi kifogás egyetlen párt részéről sem merült fel az ombudsmanok munkájával kapcsolatban. Ennek ellenére viszont az sem meglepő, hogy a pártok nem tudtak megegyezni az ombudsmanok utódairól.

Amíg az ellenzék az eddigi ombudsmanok újraválasztását hangsúlyozza, addig a koalíció és a MIÉP teljesen új jelölteket kíván állítani. És itt van a kutya elásva. Ugyanis az új ombudsmanok megválasztásához a parlament kétharmados többségére van szükség. S bizony kudarcba fulladhat az egész, ha nem lesz meg a szükséges konszenzus a kormánypártok és az ellenzék között. A „régiek” újraválasztása éppen azért is indokolt lenne, mert az elmúlt hat esztendő folyamán minden alkalommal elégedett volt munkájukkal az Országgyűlés.

Ez alkalommal a kisebbségi biztos jelentését emelném ki. Kaltenbach Jenő korrekt értékelést adott, amikor azt hangsúlyozta, hogy az elmúlt hat év a kisebbségi jogrendszer megszilárdításaként is felfogható. Nem rejtette viszont véka alá most sem, itt az ideje, hogy a kisebbségi törvény módosításával a korábbi ígéreteket bevaltsák. Gondoljunk csak a nemzeti kisebbségek országgyűlési képviselőire, a diszkrimináció ellenes törvény megalkotására, elfogadására. De nem véletlenül szolt a még mindig nem „teljesen” érvényesülő kulturális autonómiáról, infrastruktúrájának megteremtéséről. És hajthatatlan gerincességgel most is aláhúzta: számos jel utal arra, hogy az esélyegyenlőség nem érvényesül Magyarországon.

Én elfogadom, hogy ezek kemény szavak, vélemények, de tények. És bizony a tények makacs dolgok. S

ezért érthetetlen számomra az MDF-es **Lezsák Sándor** véleménye, aki keveselte az ombudsmani jelentésben a konkrét ügyek bemutatását. Aki újságot olvas, rádiót hallgat, televíziót (történetesen a Roma Magazint) nézi rendszeresen, no és belelapoz azokba a füzetekbe, amelyek **Furmann Imre** „gyűjteményéből” származnak, akkor több tucatnyi konkrét olyan ügyre bukkan, amelyek bizonyítják Kaltenbach Jenő megállapítását.

Az pedig, hogy a kisebbségi jogok megsértésének gyanúja hányszor bizonyult megalapozottnak, megtekinthető azokban az aktákban, amelyek a különböző bíróságokon találhatók. **Hegedűs Lóránd** MIÉP-es képviselő úr a zámolói roma-ügyre hivatkozva azt hangsúlyozta, hogy hamis következtetéseket von le belőle az ombudsman. Honnan tudja? Kérdezem: s ki von le ebből igaz, megcáfolhatatlan következtetéseket, ő tudja? És még meglepőbb a cigányoktatással kapcsolatos „okoskodása”, az ügy hamis megideologizálása. A Népszabadság tudósítása szerint így fogalmaz: „bizonyos elkülönülésre szükség van kulturális, lelki és szellemi kiteljesülésünkhöz.” Nem értem mit, s kiket ért a többes szám első személyben fogalmazás alatt. Csak nem tán a „magyarokat”?

Csupán annyi a megnyugtató: a kormány mindhárom ombudsman beszámolóját elfogadásra ajánlotta a T. Háznak. Ennek ellenére a kétarcúság a jellemző a koalícióra, mert elismeri ugyan a jelenlegi ombudsmanok teljesítményét, új személyeket kívánnak jelölni. Ki tudja mi okból? A jelek arra utalnak, hogy veszély fenyegeti a demokrácia védelmének e jeles intézményét.

Farkas Kálmán

Kormányzati támogatás a munkanélküliség csökkentésére

● A Gazdasági Minisztérium integrált foglalkoztatáspolitikája idén is jelentős eszközökkel támogatja a munkanélküliség kezelését. A képzések és átképzések mellett olyan új eszközök váltak népszerűvé az állás-keresők körében, mint a vállalkozóvá válás. A munkáltatók ugyancsak nyitottak a munkaerő-megtartást vagy bővítést célzó kezdeményezések iránt.

A gazdasági tárcán belül működő Munkaerő-piaci Alap Irányító Testület, megyénként decentralizált forrásokkal támogatja a helyi foglalkoztatási gondok kezelését. Eddig, a megyei források tekintetében igen nagy szerepet kapott a közhasznú munka támogatása, most a munkahelyteremtés, az önfoglalkoztatás és a vállalkozóvá válás segítése, előremozdítása kap nagy hangsúlyt.

A munkanélküliek vállalkozóvá válását segítő program akkor jelenthet lehetőséget az állástalanok számára, ha a szervezet hosszútávon nem tudja megoldani az ügyfél elhelyezését.

Hasonló konstrukcióban támogatják az önfoglalkoztatás megvalósítását is.

Leköszönnek az ombudsmanok

● Mandátumuk lejártá előtt utoljára számoltak be az ombudsmanok éves munkájukról május 30-án a T. Ház előtt. Koalíciós részről élesen bírálták az adatvédelmi biztost, és kritizálták a kisebbségi ombudsman munkáját is. Az MSZP és az SZDSZ mindhárom ombudsman újráválasztását támogatja.

Az Országgyűlés tárgyalta a Gönczöl Katalin általános, Kaltenbach Jenő kisebbségi és Majtényi László adatvédelmi biztos 2000. évi tevékenységéről szóló beszámolót. Mivel júniusban lejár a mandátumuk, így a pártok nem csak a tavalyi, hanem az elmúlt hat éves munkájukat is értékelték.

A pártok eddig nem tudtak megegyezni az ombudsmanok utódairól. Míg az MSZP és az SZDSZ újráválasztásukat

szorgalmazza, addig a koalíció és a MIEP teljesen új jelölteket kíván állítani. Megállapodás híján veszélybe kerülhet az ombudsmani intézmény, mert a parlamentnek kétharmados egyetértéssel kell megválasztania a biztosokat.

Kaltenbach Jenő elmondta, hogy az elmúlt hat év a kisebbségi jogrendszer megszilárdításaként is értékelhető. Úgy vélte, itt az ideje annak, hogy a kisebbségi törvény módosításával lehetővé váljon a korábbi ígéretek beváltása. Azt is világossá tette, számos jel utal arra, hogy az esélyegyenlőség nem érvényesül Magyarországon.

A zámolyiak feljelentették a brit szakfolyóiratot

● Rágalmazás miatt keresetet nyújtottak be a zámolyi romák

A h ó n a



Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány szervezésében május 24-én bemutatták Szécsi Magda: „Csörgőkező, Vödörjáró, Dobhasú” című mesejátékát Jónás Judit főszereplésével a szolnoki Városi Művelődési Központban. A gyermeknap alkalmából csaknem 500 kisiskolás nézhette végig a nagysikerű előadást, amely a szeretetről, a barátságról, a másság elfogadásáról szól.

Franciaországban a Jane's Intelligence Digest brit lap ellen, mert korábban megbízható forrásokra hivatkozva azt állította, hogy az orosz titkosszolgálat akciója áll a cigányok kivándorlásai mögött.

Krasznai József a romák szóvivője visszautasította az állítást. Szerinte szakértők bevonásával van lehetőség arra, hogy a francia bíróságon kérjenek jogi elégtételt az interneten is közzétett brit vádakért. Kilátásba helyezte, hogy az érintett romák anyagi kártérítésre is igényt tartanak majd.

Katz Katalin jeruzsálemi egyetemi tanár évekkal ezelőtt ismerkedett meg a cigány holokauszt kutatása során a zámolyi családokkal és saját pénzét ajánlotta fel a kiutazásra. Róla olyan feltételezések jelentek meg, hogy az izraeli titkosszolgálat, a Moszad ügynökeként vett rész a kivándorlási

ügyben. Meghurcoltatása ellenére Katz Katalin nem tesz jogi lépéseket. Szerinte a bírósági eljárás elterelné a figyelmet a romák valós problémáiról.

Gálaest

● Tizenharmadik alkalommal rendezték meg az Ösztöndíjas Roma Fiatalok Művészeti Gáláját, a budapesti Thália Színházban, 2001. június 8-án. A Program főszervezője: a fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher. Néhány fellépő a teljesség igénye nélkül: **Onódi Rajmond** – Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, **Novák Éva** – Ferencvárosi Ádám Jenő Zeneiskola hegedű szak, **Berki Vilmos** – Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola

ember, három művészet: zene, versmondás, festészet. Mindhárman a berkeszi nevelőotthonban nevelkedtek. Talán a szeretetinség inspirálta őket a festészetre.

Balogh Tibor, Horváth Kálmán, Vári Zsolt. Három szív, lélek, közös akarat. Az ember tekint vissza a képeikről.

OTP-adósok

● Az OTP név szerint értesítette azokat az adósokat, akik 1989 és 1993 között vettek fel lakáshitelt, de a részleteket nem tudták fizetni, és 2001. január 1-jén már felmondott szerződésük volt.

Nekik most lehetőségük van kapcsolódni a kedvezményes törlesztő programba, a kitöltött adatlapokat május

rekeket oktató Jó Pásztor Nővérek Rend Apácáinál.

Hangsúlyozta, hogy amennyiben az egyház ezen a területen aktív tevékenységet fejt ki, az állam minden segítséget megad az eredményes munkához. Megítélése szerint csak azokban a községekben lehet eredményeket elérni a romák felzárkóztatása terén, ahol van egy-két ember, akinek ez szíviügye, van önkormányzat, amely együttműködik velük, és van törekvő cigány közösség.

Eljárás

● Eljárás indul az ellen a rendőr ellen, aki nem volt hajlandó jegyzőkönyvet felvenni egy soltvadkerthi lövöldözés ügyében érkezett feljelentésről.

Az öt cigány fiatalra május 5-én egy Soltvadkerthez közeli tanyán lőtt rá többször egy ismeretlen, majd a történetek után több kapitányságon sem tudtak feljelentést tenni. A rendőrség először cáfolta az értesülést, majd egy rejtett kamerás felvétel után kénytelen volt elismerni, hogy az egyik rendőr nem volt hajlandó fel venni a jegyzőkönyvet.

Népszavazás

● Népszavazást kezdeményez a jászladányi cigány kisebbségi önkormányzat. **Kállai László**, a kisebbségi önkormányzat vezetője elmondta, hogy a kérdésekben egyebek mellett arról kell véleményt nyilvánítani, akarják-e a jászladányiak, hogy községükben faji, származási megkülönböztetés nélkül oktassák a gyerekeket és a helybéli iskolaépületek ne kerülhessenek magánkézbe. Azt is megkérdezik, akarják-e a helybeliek, hogy az önkormányzat visszavonja a jelenleg érvényben lévő építési és bontási tilalmat, s közbeszerzési pályázatok kiírásakor kötelezővé tegye a helybéli munkaerő alkalmazását.

Későbbi információink szerint Jászladány Nagyközség jegyzője elutasította a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat aláírásgyűjtő íveinek hitelesítését. Azzal indokolták a döntést, hogy a feltett kérdésekből négy alkotmány- és törvénysértő, az ötödik pedig pontatlan.

A kisebbségi önkormányzatnak joga van a bíróságon megfellebbezni a határozatot.

Összeállította: Lukács Ilona



és Gimnázium hegedű szak, modell Divatiskola divatbemutatója.

Parlamenti nyílt nap

● *Diszkrimináció a foglalkoztatásban címmel parlamenti nyílt napot rendezett június 7-én, az Országgyűlés Foglalkoztatási és Munkaiügyi Bizottsága. A fórumon a minisztériumok képviselői, a téma szakértői, civilszervezetek aktivistái ismertették tapasztalataikat az esélyegyenlőségről szóló hazai jogszabályok gyakorlati alkalmazásáról.*

Fiatal Roma Művészek Tárlata

● Június 8-án, a Thália Színházban állították ki három roma fiatal festményeit. Három fiatal-

31-ig juttathatták el a helyi polgármesteri hivatalokba.

Az OTP 22 és fél ezer értesítést küldött ki. Az 1989 előtti hiteleket fizetni nem tudó adósokat jelenleg értesíti a bank, nekik július 15-ig kell jelentkezniük, ha részt kívánnak venni a kedvezményes törlesztési programban. Eddig az érintettek 5–6%-a mutatott hajlandóságot az átutemeztett adóság visszafizetésére. Most azonban jóval nagyobb arányú jelentkezésre számít a szociális tárca, hiszen többféle lehetőség közül választhatnak az adósok.

Gyöngyösoroszi

● *A cigányság integrációja Magyarországon nem valósulhat meg az egyházak segítségével – jelentette ki Bátorhory János, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, amikor Gyöngyös-országon tett látogatást a cigánygye-*

Pedagógusnap

**Az Országos Cigány
Információs és Művelődési
Központban,
2001. június 6-án
köszöntötték azokat
a pedagógusokat,
akik
áldozatos munkájukkal
segítik
a cigány és nem cigány
gyermekek tanulását,
felzárkóztatását.**

Az ország minden megyéjéből 10-10 olyan pedagógus kapott meghívást

az ünnepségre, akik lehetőséget adnak azoknak a gyermekeknek is, akik valamilyen okból nem tudnak kellőképpen felkészülni az órákra.

Az első alkalommal megrendezett roma országos pedagógusnapon meghitt ünnepi műsorral köszöntötték a pedagógusokat, melyet a cigány és magyar himnusz hangjaival nyitottak meg a kazincbarcikai Don Bosco Szakiskola diákjai.

Bordás Andrásné, az OCIMK igazgatója hagyományt kíván teremteni a pedagógusok köszöntéséből. Úgy érzi, a cigányságnak is köszönetet kell mondani azoknak a nevelőknek, akik tiszta emberi érzésből fakadóan segítik a cigány és nem cigány gyerekek fejlődését azáltal, hogy tanítják, oktatják őket, s mint egy pluszt vállalva az iskolai

feladatokon túl, nagyon sok helyen még a szeretet hiányát is pótolják. Fontosnak tartja, hogy országos szinten köszönjék meg a munkájukat, hiszen a vidéki pedagógusok is nagyon sok értéket tudnak közvetíteni a főváros felé, amely a későbbiek folyamán meghatározó tényező lesz a gyerekek életében.

Farkas Flórián az OCÖ és a Lungo Drom elnöke, a nyolcszázeczes cigányság nevében köszöntötte a pedagógusokat. Mint mondta: nem könnyű, sőt nagyon sok esetben nehéz kihívás a cigány gyerekek oktatása. De az egész magyarországi társadalomnak tisztában kell lennie azzal, hogy amennyiben nem lesz credménye a pedagógusok munkájának, akkor nehezen valósul meg a cigány fiatalok felzárkóztatása, a jövő



Bordás Andrásné igazgató asszony, Pokorni Zoltán oktatási miniszter és Farkas Flórián, az OCÖ elnöke

generációjának integrációja. Felszólította a pedagógusokat, hogy határolódjanak el azoktól a kollégáiktól, akik a szegregációt, az elkülönítést részesítik előnyben. Az OCÖ a jövőben is kiemelt figyelmet kíván fordítani a pedagógusok és a magyarországi cigányság között lévő kapcsolat ápolására, hiszen csakis karöltve érhető el eredményes munka.

Az ünnepség fővédnökségére, **Po-korni Zoltán** oktatási miniszter urat

tatása érdekében olyan oktatási övezeteket hoznak létre, amelyekben 2003-tól kiemelt támogatásban részesülnek az oktatási intézmények. Olyan települések kerülhetnek be a támogatási övezetbe, ahol alacsony a szülők iskolázottsága és magas a munkanélküliség. Reméli, hogy a jövőre felálló új parlament már képes lesz a kétharmados egyetértést igénylő kisebbségi törvény módosítására, mert a tárca tervei között szerepel az is,

rekeknek és családjaiknak még több segítséget tudjak nyújtani. Később írtam egy módszertani könyvet, mellyel az volt a célom, hogy a hasonló területen dolgozó pedagógusok munkáját tapasztalataimmal, javaslataimmal segítsem. Jelenleg Szegeden dolgozom a Humán Szolgáltató Központban, mint humán politikai pedagógiai szakértő. Elsősorban itt is a cigány gyerekek felzárkóztatása a feladatom, közoktatási szakértőként és óvodai szaktanács-



kérték fel. A miniszter úr beszédében hangsúlyozta: „ez a nap az ünneplésen túl, egyben figyelemfelkeltő esemény is, amelyet mindaddig meg kell rendezni, amíg a roma oktatásban már nem lesz fájó aktualitás. Ugyanis ha az oktatási ügy előtt álló feladatokat, teendőket vesszük sorra, akkor keresve sem találni nehezebbet és fontosabbat, mint ami ezen ünnepség fókuszában áll. Ez az ügy nem csak a cigányság ügye. Ha együtt, közös erővel nem tudunk előre lépni ezen a területen, akkor lelassul, megakad a cigányság társadalmi integrációja. A pedagógusok segítsége nélkül pedig lehetetlen megoldani a magyarországi cigányság felzárkóztatását.”

A miniszter többek között elmondta azt is, hogy a nagyon sok gonddal küszködő kistépüléseken élő hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóz-

hogy iskolafenntartókká váljanak a kisebbségi önkormányzatok. Ez a kezdeményezés példaértékű lehet az egész világ számára.

Az ünnepségen, a cigányság szervezeteinek és a megyei pedagógiai intézetek ajánlásai alapján, 22 pedagógus kapott elismerést és ajándékot. Többek között **Ábrahám Ferencné**, aki már 25 éve egyenleti a hátrányos helyzetű, főleg cigány származású gyerekek életútját.

„23 évig óvodapedagógusként dolgoztam, melyből 16 évet Szegeden töltöttem egy olyan óvodában, ahol elsősorban a hátrányos helyzetű cigánygyerekek nevelése, felzárkóztatása volt a cél. Azt hiszem családi indítatásból adódóan, valamint az empátiás készségemet továbbfejlesztvén, elvégeztem a szociális munkás főiskolát, hogy az óvodába bekerülő cigány gye-

adóként egyaránt. És hogy még hatékonyabban tudjak segíteni és dolgozni, beiratkoztam a Pécsi Tudományegyetem romológia szakára.

Váratlanul ért az elismerés, amit szívből köszönök mindenkinek. Úgy gondolom, hogy az eddigi pedagógiai munkámnak szól, amit továbbra is szívvel lélekkel fogok folytatni.”

Ábrahám Ferencné a meghatottság könnyeivel küszködve, egy **Benedek Elek** idézettel tükrözte a szakma és a gyerekek iránt érzett elhivatottságát, szeretetét.

*„Jézus tanítványa voltam
gyermekemhez lehajoltam
szívemhez fölemeltem
szeretetre így neveltem.”*

Lukács Ilona

Gyászos emlékü – bohémtanya – a Camargue-on

Fél évszázados hallgatás után feltárta súlyos titkát a **Bouche-du-Rhone térség archívuma** és május elejétől egy kiállítás keretében bemutatja a romák számára **Camargue-on** létesített internálói tábor történelmi dokumentumait. A kiállítás megtekinthető július 13-ig, naponta 10-17 óráig – Marseille-ben, a rue Saint Sebastien 64. sz. alatt. A kiállításhoz kapcsolódik **Mathieu Pernot** fotódokumentációja, az **Actes Sud** kiadásában, **Henriette Asséo** és **Marie-Christine Hubert** történészek szövegével.

A második világháborúban a náci Németország előretörő csapatainak behódolni készülő és ezért a kedvét kereső Vichy-kormány a megszállás előestéjén Franciaország egész területén működő razziákban összefogdosta és koncentrációs táborokba terelte mindazokat, akiket kész volt odavetni az uralkodó fajelmélet máglyájára: a zsidókat és a cigányokat. Hogy port hintsen a fel-szisszenő nemzetközi közvélemény szemébe, épített egy „**mintafalunak**” **álcázott tábor** az Arles közelében fekvő Salier község határában „**300 nomád számára**”. Rövidesen 700-ra szökött az internáltak száma, akik 1942 és 44 között ezen a szögesdróttal körülvett ún. „**bohémtanyán**” éltek és szenvedtek, ugyanúgy, mint az ország többi internálótáborában: az Andalúziából és Katalóniából jövő gitánok, – Elszászban le-tartóztatott manus és jenísz vásárosok, vándorcirkuszosok és kézművesek, – és az egész Franciaország területén összefogdosott – több tízezer szinti, roma és kalderash.

A háború után a fehérre meszelt nádfedeles házacsokból álló idillikus mintafalu díszletként szolgált **Clouzot** francia rendező nagysikerű filmjének, a *Félelem bérének* forgatásánál. Azután lerombolták, hogy még hírhedőnek se maradjon belőle semmi, ami a megelőző szégyenletes korszakra utalhat. E nélkül a film nélkül talán sikerült volna végleg kitörlni a történelem emlékezetéből ezt a gyűjtőtábor. Mert ma már úgy benőtte a helyét a szélben hajlongó nádas, mintha sohasem létezett volna.

Mathieu Pernot először ménműi pályára készült, míg egy szép napon megejtette őt a **Camargue** mocsaras síkjának vad szépsége. A víz tükrén visszavert fény csillogása, a nád rejtélyes susogása, az élet halk pezsgése a szigetvilág csendjében. És amint a vonzásnak engedve bebarangolta és fényképezni kezdte a tájat, emberi település nyomaira talált. Hol egy vasbeton törmelékre, hol egy téglára lépett, hol meg egy leomlott falrész

vagy egy villanyoszlop maradványai adtak szárnyakat a képzeletének. A környékbeli falvakban senki sem tudott neki erről felvilágosítást adni.

Lassan megbarátkozott a helybeli gitánokkal. Bizalmukba fogadták, beavatták mindennapi gondjaikba. Egyre jobban megismerte életkörülményeiket, míg a tehető családból származó és a Cote d'Azur-on gondoktól mentesen felnevelkedett ifjú nem tudott többé elnézni az előtte feltáruló nyomorúságos viszonyok felett. Yaka (roma nyelven: szem) néven alapítványt hozott létre a legszegényebbek megsegítésére. Barátai mindenről beszéltek vele, csak arról nem, ami égte a lelkét. Miféle település maradványai rejtőznek a Camargue nádasában?

Mathieu Pernot módszeres kutatásba fogott. Olvasmányain keresztül megtudta, hogy annak idején a Vichy kormány az egész országban elszórtan kb. harminc koncentrációs tábor létesített. Hivatalosan a kémkedés megelőzése címen fogták el és internálták az „utolsó népet”, majd biológiai kritériumok illetve faji besorolás alapján megosztva különböző helyekre irányították őket. **Ilyen gyűjtőtáborok voltak:** Venissieux, Compiègne, Poitiers, Montreuil-Bellay, (Loire) és Argeles (a Pirreusok keleti részén) továbbá Gurs, mely egymagában 13 ezer foglyot őrzött.

Pernot belemerült a táborok történetének tanulmányozásába, ahonnan a romák ezreit szállították tovább a haláltáborokba. Ott tudományosan megindokolt programok alapján hajtották végre rajtuk a népiortást. A roma áldozatok számát a megsemmisítő táborokban 250 ezerre becslik. Auschwitzban 1944. augusztus 1-jén, egyetlen éjszakán 4000 romát végeztek ki. De napirenden volt a szisztematikus tömeggyilkosság Horvátországban, Ukrajnában, Csehországban, Ausztriában és Lengyelországban is.

Végül kiderült az archívumokból, hogy 1942. október 8-án a Vichy-kormány valóban azzal bízott meg egy Van Mignom nevű építésszt, hogy tervezzen Salier község mellett egy külső megjelenítésében mutogatásra alkalmas mintafalut. Vichy azzal áltatta magát és a közvéleményt, hogy miután a Camargue mocsaras szigetvilága nyilvánvalóan a cigány faj bölcsője, olyan falut fog építeni számukra, amely megfelel az ottani hagyományoknak, a cigányok ízlésének és szükségleteinek.

Igy jöttek létre a földpadlós, szimpla nádborítású, (mennyezett nélküli) fehérre me-

szelt, másfél méter belmagasságú putrik, amelyekbe összezsúfolták őket, és ahol a túlélők tanúsága szerint nem lehetett felgyenesedni, csak kuporogni. Ahol se fűtés, se világítás nem volt, csak patkányok és tetvek. Ha nem akarták, hogy lefagyjon a lábuk, szabhattak maguknak lábbelit a koszos takarók sarkából. Szappan nem volt, egy kis csermely folydogált a tábor hosszában, ez szolgált mosdásra, mosásra. Toalett helyett egy vödör állt a rendelkezésre, és az étkezés terén még a kutya is irigylésre méltó volt hozzájuk képest, pedig egész nap nehéz munkát kellett végezniük. Télen a misztrál csipős hideg szele kínozták meg őket, nyáron a tűző forróság. Éhségében némelyikük még patkányt is evett. Sokan belehaltak az ott szerzett betegségekbe, a néhány túlélő egész életére szóló testi-lelki károsodást hordoz. A felülről egyöntetű kinézésű „**mintafalu**” olyan jól sikerült, hogy megtévesztette az angol-amerikai vadászgépeket, úgy, hogy egy alkalommal sortűzet adtak le rájuk. A táborban erre kitört a pánik és 137 internálnak sikerült megszöknie.

Mathieu Pernotnak csak négy év közélebbi ismeretség után sikerült szólásra bírnia néhány túlélő tanút és felvenni hangkasszétára a beszámolójukat. Két történésznek jegyvezte le a mondottakat. Pernot kutatásainak egyik legmegrázóbb élménye volt, amikor az archívumokban való böngészése során rábukkant az antropometrikus azonosító papírokra, ahol a személyi adatokon kívül a szemből és profilból felvett fényképek mellett az illető koponyájának fő méretei is fel voltak tüntetve. Ezt a különösképpen megalázó, a 19. század végén a kriminalisztikában kifejlesztett azonosítási eljárást, már jóval a náciizmus győzelme előtt, a 1912-ben vezették be a romák számára, és csak 1969-ben szüntették meg.

Az archivált személyi igazolványok segítségével a tábor néhány túlélője felismerte a fényképeken meghalt hozzátartozóit és ifjúkori önmagát. Megtört a jég. Több mint félévszázados hallgatás után lassan megoldódott a nyelvük és elmondták az átélte borzalmakat. Kihez is mehettek volna eddig panasza? A táborból való kiszabadulásuk után megfoggya bár, de visszatértek régi foglalkozásukhoz és életmódjukhoz. Természetesen a semmiből kellett újra kezdeniük, hiszen mindenüket elvették.

Szabóné Révész Magda
Landau, 2001. május 11.

2001. június 1-jén tragikus hirtelenséggel elhunyt SZEPESI JÓZSEF költő, az Amaro Drom munkatársa

Rácz Lajos írásával búcsúzunk Szepesi Józseftől

*„Meggzenvedtük a magunk igazát
amiért nem jár se bér se babér”.*

(Költőtárs) R.L.

Szepesi József valóban „Költőtárs”. Egyidőben, olykor együtt szenvedtünk a magunk igazáért, amely olykor úgy tűnt, hogy túl nő a „mi ügyünkért” című fejezetben, s egyre inkább közös üggyé válik. Az ügy, amely egyben sors is. A költő felelőssége itt kezdődik, hogy tud-e népben, nemzetben gondolkodni? Hogy a problémák porából fel tud-e emelkedni? Tud-e szárnyat növesztetni a tehetség, amely Szepesi József esetében megkérdőjelezhetetlen.

Szepesi József őszintesége, nyíltsága, szókimondása, sokszor petárdaként robant, mert mindig a dolgok lényegére tapintott. A félig magyar, félig cigány, félig palóc szókimondásából nőtt ki az a tehetség, amelyet sem a társadalmi viszonyok, sem az életkörülmények nem tudtak „betokosítani”, sem behálózni a sunyi és sanda gondolatok. Talán a kemény életiskola tette ilyené.

Négy éves volt, amikor az édesapja meghalt, tizennégy éves koráig intézetben, nevelőszülőknél volt. Szobafestő-mázoló szakmát tanult, hogy minél hamarabb kenyérkeresővé váljon. Felnőtt fejjel levelezőn végezte el a közgazdasági technikumot. Az örökös nyugtalansága miatt több munkahelye volt, dolgozott rakodómunkásként, tűzhelygyárban, öntödében em-



Szepesi József

beltelen körülmények között öntvényt tisztított, savas, lúgos gözben. Ezt a munkaterületet „halálgyámak” hívták. Jóska egészen a csoportvezetőségig vitte.

Közben írt. A hetvenes évek elején jelent meg az „Elszórta, mint gyom” című verseskötete. Rendszeresen publikál különböző műfajokban, (vers, novella, tárcs, esszé stb.) az Írószemlében, a Palócföldben, napi és heti lapokban.

1972-től közéleti költőként emlegetik. Szociális érzékenysége az elesett, kiszolgáltatott emberek felé vezet. A dolgok mélyére ás, hogy hitelesen tárja fel a problémákat. A „Telepi cigányok” című riportkönyvét említhetném, ahol a sorsok szinte meglepvenednek, s mi tanúi lehetünk az

eseményeknek. A kendőzetlen őszinteség a nyitja Szepesi József írásainak.

1986-ban a Romano Nycipe, az első cigány újság főszerkesztője, s amikor elfogyott a pénz egy évig főszerkesztő volt. Riportjaira a szociográfiai mélység volt a jellemző. Írásai nemcsak a felszínt karcolták meg, hanem a mértéket, az ok és okozati összefüggéseket is szembeállították.

Szepesi József az egyik legnagyobb formátumú költő. Tökéletesen ír hexameterben, jambusban, már-már klasszikus a rímek tisztasága. A „Mámor templomában” című kötete is erről tanúskodik.

Közben albrétletből-albrétletbe vándorolt, személyiségét a nehéz életkörülmények nem tudták kikezdeni, mert szüntelen próbák alatt volt a lelke. Ez a kemény, férfias megjelenésű ember a verseiben, írásaiban könnyezve aggódott a cigányságért.

Örömmel vállalta, hogy rendszerezi a cigány írók, költők, újságírók életpályáját és műveit. Élet és munkakörülményeik feltérképezését fontos feladatának tekinti. A romológiai központtal karöltve begyűjtik a nyelvi, hagyományok és a szokásokra vonatkozó írott, fellelhető anyagokat.

Elérkezett a fészkrakás ideje – mondta Szepesi József. Fontosnak tartom, hogy ez a fészkek olyan legyen, amely biztosítja túlélésünket, hogy a jövő vissza tudja lapozni a múltat, amely történetesen a jelenünk, amelyet megsgzenvedtünk és amiért nem jár se bér se babér.

Rácz Lajos

In memoriam TORMA RUDI

Lezárult egy korszak – elment Torma Rudi. Horváth Jenő, Seres Rezső, Kalmár Tibor, Szenes Iván, Máté Péter, Nádás Gábor, Fényes Szabolcs, és még sorolhatnám a könnyűzene nagyjait, akinek a szerzeményeit játszotta estként, és lágyította el a vendégei szívét nagyon kellemes hangjával és halk, diszkrét zongorajátékával, az éjszakai élet legismertebb zongoristája – Torma Rudi.

Ha a vendégnek bánata volt, megvigasztalta, ha jó kedve volt, még fokozta, ha nem volt „kedve”, hát meghozta. Az éjszaka „végállomása” mindig a Rudi volt. A „Miniatur Presszó”, ahol több mint 17 évet töltött, Pest színfoltja volt, ahol a drága jó Manyi néniel közösen „gyógyították” a vendégek búját-baját.

A vendég szent volt a számára és úgy bánt velük, mint a hímes tojással. Tudta, hogy nem hibázhat, mert a vendég nem felejt. Mindenkinek tudott játszani, és nem volt különbség lump és herceg között sem. A vendégek tisztelték és szerették. Az egyik legnagyobb tulajdonsága volt, hogy a vendégeket mindig a kedvenc zenéjével fogadta, annak a legnagyobb meglepetésére, mert éppen tíz éve nem ta-

lálkoztak. A vendégeket nem a nevükkel, hanem a dalukkal azonosította.

Sokat dolgozott külföldön, és négy évet játszott Torontóban a kint élők legnagyobb szeretetével övezve. A teljesség igénye nélkül megemlítek pár művésznevet: dolgozott Korda Györggyel, Koós Jánossal, Cserhádi Zsuzsával, Aradszky Lászlóval, Farkas Bálinttal, és a Torontóban élő, kiváló hangú Pálffy Zsuzsával, és még sorolhatnánk a többi kiválóságokat, akik Kanadában „megfordultak”.

Ott történt meg az, hogy a vendég kicsitt többet ivott, és „szórta a pénzt” a zongorára. A Rudi visszaadta a vendég legnagyobb meglepetésére, és azt mondta: – köszönöm, de akkor adjál, amikor józan vagy és tudod mit csinálsz. Nem is felejtette el a vendég, és józanul többet adott, mint amennyit részegen.

Különös vonzása volt, és aki egyszer hallotta, az kényszerűen érezte, hogy visszamenjen, és újból hallgassa a játékát, és a nagyon kellemes hangját. Személye hozzátartozott Pest varázsához, és ahogy a budai kis kocsmák, és a kellemes kis összebújós presszók is eltűntek, úgy lesz a múltunk emléke Torma Rudi, akit nem tudunk, és nem is akarunk elfelejteni.

Gyomaendrődi mintapélda

„Nem kell csodára várni...”

**2001. június 1-jén került sor
Gyomaendrődön
„A Művelt Cigányságért
Alapítvány”
foglalkoztatást elősegítő
vállalkozási projektjének,
a Roma Bemutató farm
átadó ünnepségére.**

Az OFA (Országos Foglalkoztatási Alapítvány) 30 millió forintos támogatásával megvalósuló farm fő útiránya a mezőgazdaságon belüli állattenyésztés, azon belül is a kecsketartás. A projekt ötletét a városban működő **Bethlen Gábor** Szakmunkásképző Intézet kecsketej és húsfeldolgozó üzemének létrehozása motiválta, amely szintén ebben az évben kezdi meg működését.

A roma program megvalósítását támogatta az OFA, a Békés megyei Munkaügyi Központ, a Gyomaendrődi

Polgármesteri Hivatal, az Autonómia Alapítvány és a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány.

– A farmon még folynak a felújító munkálatok – tájékoztatta az ünnepség résztvevőit ifj. **Dógi János** „A Művelt Cigányságért Alapítvány” titkára. Az ötven kecskéből álló állatállomány is csak később kerül átszállításra, melyet folyamatosan gyarapítani szándékoznak. A farm ellátásához és működtetéséhez 14 főt alkalmaznak, valamint egy szociális munkást és egy értékesítési-termelési vezetőt.

Az elmaradott térségek fejlesztésében két nagy stratégia csap össze. Az egyik a szigetszerű, vagyis kiszemelnek bizonyos innovációs szigeteket, melyeket intenzíven fejlesztenek azt remélve, hogy majd elterjed. A másik stratégia pedig az egyenletes gazdasági területfejlesztés.

Báthory János, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy: nem kell választani a kettő közül. A roma fejlesztési programoknak, a roma népesség egészét kell célba venni. Viszont azokat a vállalkozói szigeteket, amelyek gyorsabban képesek előrehaladni, intenzíven kell fejleszteni, támogatni. A roma farm kísérlete, létrehozása, modellszerű megvalósítása a területfejlesztésnek és a munkahelyteremtésnek.

Megfigyelhető, hogy ahol kialakul egy a romákat érintő válsághelyzet, ott nagyrészt visszavezethető a probléma a helyi cigányság és a többségi lakosok, vagy a kisebbségi önkormányzat és a települési önkormányzat között lévő ellentétre, egyetnemértésre. A gyomaendrődi vállalkozás példaértékként szolgálhat nagyon sok település számára, hiszen itt minden feltétel adott volt egy – remélhetően sikeres – vállalkozás beindításához. Van egy cigányközösség, amely ki tudott sza-



*Ifj. Dógi János és Báthory János
a NEKH elnöke*

kítani magából olyan személyeket, akik mozgatórugói az új kezdeményezéseknek. És van egy olyan települési önkormányzati vezetés, amely nem gyanakodva, pesszimistán elutasítva legyintett a tervezetre, hanem segítőkészen nyújtva, közösen valósították meg a programot. Nem kell csodára várni, mert csak tettekkel, közös összefogással lehet orvosolni a problémákat.”

Farkas Flórián az OCÖ és a Lungo Drom elnöke üdvözölte a roma farm ötletének megvalósítását, melynek politikai jelentőséget is tulajdonít. A sajtó nagyszámában megjelent képviselői számára megjegyezte, hogy nagyon fontos az ilyen jellegű rendezvények hiteles publikálása, hiszen mint mondotta: „nem csak az előítéletet mélyítő írások a „szenzációk”, hanem írni kell arról is, hogy a cigányság kész a saját sorsának irányításáért felelősséget vállalni.” Az elnök úr hangsúlyozta, hogy a ci-



Pillanatkép a farm életéről

gányságnak és a többségi társadalomnak egyaránt szüksége van a pozitív szemléletmódra, mert a romákat érintő gazdasági és szociális problémákra együtt, itthon kell megoldást találni. Véleménye szerint csak a cigányság folyamatos foglalkoztatása, munkaerőpiaci integrációja hozhatna gyökeres változást, mert a segélyek és közmunkák konzerválják a szegénységet. Az OCO kormány asztalára tett forráskoordinációs programja pontosan ezt a célt szolgálná, állandó munkahelyeket, termelőüzemeket hoznának létre, mely több ezer romának biztosítana tisztességes megélhetést.

Teleki László, az OCO alelnöke ünnepi hozzászólásában fontosnak tartotta, hogy még több roma foglalkoztatást elősegítő program valósuljon meg, ugyanakkor rámutatott arra is, hogy a cigányságnak orientálódnia kellene a piacképes szakmák elsajátítására.

Gyomaendrőd polgármestere, **Dr. Dávid Imre** pohárköszöntőjében rávilágított arra, hogy mennyire fontos a cigányság és a többségi társadalomhoz tartozók békés együttélése.

Az átadó ünnepséget az Országos Cigányzenész és Táncfalóköző követte, melynek záró eseménye a nagyszabású utcabál volt.

Lukács Ilona

Miért szeretem?

Vallomás, Bada Márta festőművész képeiről

Mottó:

Mint felhők ha járnak, a kikeleti kert hol felviláglik, hol meg árnyékban van. Mindig kivirít s elvirít valami. Tegnap szívem volt virágban. Ma a Jázmin.

(Maria Pawlikowska: Kert)

Alkotói nyelvezetét a belső képi rangsorolás felállításának szükségességéből fakadó gondos kompozíció határozza meg, illetve a művészeti alkotás kontrasztjainak és közli hatásának – úgy érzem – tudatos megszégyesése a kommunikáció-képesség határainak vizsgálata érdekében.

Bada Márta műveiben a látszat ellenére, következetesen kizáródik a véletlenszerűség és az öncélúság mindennemű

eleme. Domináns szerepe az autentikus vallomásnak és a keletkező különleges kifejező erőnek marad, amely meghatározza a festmények, mint sajátosak valóságának a létezését.

Bada Márta Gödöllőn él és alkot. Képeit megtekinthetik a Roma Parlament, Roma Festők állandó kiállításán: VIII. kerület Budapest, Tavaszmező út 6.

Bada Márta rendkívüli művész! Szeretem zseniálisan felfelé törekvő kompozícióit, kontrasztos színvilágát, minden horizontális kiegyensúlyozottság nélkül felhőben lebegő alakjait. Gyakran úgy érzem, hogy színes felhői apró darabokra repednek, s önálló életre kelnek, mintha nem is az egész alkotás részei lennének, ugyanakkor továbbra is visszatükröződik bennük az egész környező világ.

Bada Márta festészetében a játékos ésszerűség és a játékos ésszerűtlenség, az alkotói tisztaság szempontja a domináló. A néző számára megfelfedhetővé válik a felhődarabkák rejtett mondanivalója is. S éppen ebben van szerintem képeinek rejtett, lappangó lehetőségként létező ereje.

Bada Márta festményei mintegy kedélyes felülnézetből, ugyanakkor bizonyos fokú keserőséggel vallanak az emberi értékekről, az emberi élet tipikus jelenségeiről, mindennapjairól. Mintegy görbe tükröi a mi rosszul felállított, vagy eltúlzott értékrendszerünknek, s elének tárják az életre ítélt szenvedő kisembert.



Vállalni a gyökereket

Az utóbbi idők legbravúrosabb, valóban rádiós riportját hallhatták a hallgatók, ha bekapcsolták a Kossuth adón június 8-án a Cigány Félóra adását. Ezt a sokoldalú, színes csokrot **Fekete Mariann**, a Magyar Rádió Szolnoki Stúdiójának munkatársa készítette azokkal a gyerekekkel, akik az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány vezetője **Paksi Éva**, és munkatársai által immár kilencedszer megrendezett, s nagy gonddal ápolt megyei Ki-mit-tud?-on szerepeltek. Nem kívánok itt kiemelni egyetlen gyereket sem. Valamennyi szereplő kiválasztása pazar volt. Hasonló jelzővel lehet illetni az egész **Varga Ilona** által szerkesztett adást, amelyből rengeteg tanulság származhat.

Öröm volt hallani, van egy olyan felnövekvő cigány és nem cigány nemzedék az iskolákban, akik kettős identitással vállalják mindkét kultúra ápolásait. S teszik ezt magas színvonalon.

Egyetlen jelenséget kívánok kiemelni. Ha egy írásban, adásban azt vizsgáljuk, melyik szó hangzik el legtöbbször, abból megállapítható az egész műsor színvonala, akusztikája. Ezekben az előadásokban az identitás, a cigány mivolt vállalása volt ez a kulcsszó. Örültem ennek. Mert azt vélem, hogy a felnövekvő nemzedék vállalja gyökereit. Bravó a szerkesztőknek, minden szereplőnek.

(fk.)



Fotók:
Csabai István

A karcagi
Balogh Hajnalka
vers, próza
kategóriában
I. helyezett lett



Jelenet kategóriában az újszászi iskolások
Csalárd Kandúr című játéka győzött



A karcagi Arany János Úti Általános Iskola táncsoportja
II. helyezést ért el

Lúzók Alexandra
Nagykörűből
mindenkit
lenyűgözött
táncművészetével



A zsűri: Bujdosó Jánosné, Kozák István,
Hegedűs Sándor, Szécsi Magda

A drog és a közbiztonság

Nagyon komoly és többszörösen visszaigazolt érveik vannak azoknak, akik egyre keményebb fellépést sürgetnek a kábítószer kereskedelem és a drogfogyasztás ellen. A kábítószer ugyanis – eltekintve attól, hogy fizikailag teljesen tönkreteszi, szellemileg pedig hihetetlen módon leépíti rabjait – igen veszélyes a közbiztonságra – mondja Dr. Kállay Mariann, aki 15 éve foglalkozik e témával.

Sebes Máriusz egyetértően bólogat. A jóképű rendőrszázados arról számol be, hogy a rendőrkapitányság emberei rendszeresen találkoznak olyan esetekkel, amikor az anyagért, pontosabban a szer megvásárlásához szükséges pénzért lop, illetve rabol valaki. Napjainkra már határozottan kialakult ez a bűnözői típus. Ezeknek a fiataloknak a döntő többsége még nem volt büntetve, de lopnia kell, hogy újabb adag drogot vásárolhasson magának. A drog hiánya nemcsak egyszerű éhséget, de kínzó vágyat, sőt, a szó szoros értelmében fizikai rosszullétet jelent számára. Ezek olyan erős hatások, melyek mellett minden erkölcsi gátlás eltölpül, semmivé válik. Persze a drogosok nem profi bűnözők. Feltörnek egy-egy kocsitárolót, ellopnak belőle ezt-azt, például egy biciklit. Eladják.

Az agresszívabbak, akiknek az anyag követelő parancsa miatt nincs idejük kocsitárolókat keresni, megtámadnak egy nyugdíjast, kitépik a nyakából az

aranyláncot, megfenyegetnek egy gyereket, elveszik az óráját... Szélsőséges és kivételes esetben tragédiába fordulhat a rablás. Nem kevésbé veszélyes az a kábítószer-élvező típus sem, amely úgy szerzi meg napi adagját, hogy maga is árusít. Ő nem lop, nem rabol. Ellenben arra kényszerül, hogy kérlelhetetlenül „nyomuljon”, egyre több helyen, egyre több fiatalnak próbálja eladni a drogot.

Itt kell megemlíteni még azt is, hogy a drogkereskedelem kérlelhetetlen belső törvényekkel rendelkezik. Nem egy gyilkosság, leszámoló bűncselekmény történt már ezért Magyarországon. A hazai drogdílerек tudatosan felmérték, hol számíthatnak fizetőképes keresletre. Bár, az általános iskolák környékén is előfordulnak kábítószer nepperek, tévhit azonban – véleményem és a tapasztalatok szerint –, hogy itt szoknának rá a „szerre” a gyerekek.

Még a középiskolák helyzetét sem tartja annyira aggasztónak a bűnmegelőzési csoport, mert a drog igazi terjedési terepe a diszkó. A diszkók mellett kialakult egy – jobb kifejezés nincs rá – házi hálózat is. Magyarán, magánlakásokon terjesztik a drogot, úgy kell érte menni, mintha csak a közértbe indulna az ember. A címetek minden komoly kábítószerfüggő ismeri, illetve kézről-kézre adják egymásnak.

Az egyetemekről valahogy mindig kevesebb szó esik, pedig ott is jelen van a drog, méghozzá nem is akármilyen mértékben! A műszakin például rengeteg olyan, főleg Arab országokból származó gondtalan urat lehetett látni korábban, akik szemmel láthatóan nem az építész karra jártak. Már csak életkoruknál fogva sem... Az egyetemek azért is jelentenek kitűnő piacot

a dílereknek, mert itt stabil, fizetőképes keresletre találtak...

Dr. Kállai Mariann szerint, azok a gyerekek, illetve azok a fiatalok nyúlnak a droghoz, akik rendezetlen családi körülmények között, feszültségek és bizonytalanságok közepette, értékek és példák nélküli környezetben élnek. Sebes százados szerint azonban egészen más a valóság. A kíváncsiság hajtja elsősorban a fiatalokat az első kábítószer élmény, vagyis az első utazás felé, de ez még nem lenne elég. Kell hozzá egy társaság is, amelynek tagjai szinte egymást hergelve, egymást bátorítva kergetik bele magukat az első drogozásba. A fiatalok nincsenek tisztában, pontosabban nem érdeklik őket a reális veszélyek sem. Az ismeretlen utáni vágyakozás mindennél erősebb és minden gátlást felold a többiek bátorítása. Bár hallottak arról, hogy az ember hamar függővé válik – válhat, továbbra is azt hiszik, hogy akkor száll ki valaki a drogból, amikor akar. Vagy: tudják, hogy a gyengének hitt marihuánáról, vagy az extasy-tól nincs megállás az egyre keményebb anyagok felé, azt hiszik, hogy néhány hétvégi tablettától még nem jutnak el a kokainig, vagy a heroinig, pedig ez a pokolba vezető út...

Aki drogterjesztőket lát, érezze kötelességének a rendőrség értesítését. Senki se kezdjen önhatalmúlag intézkedni. Ne próbálják meg visszatartani, és főként ne kezdjenek el dulakodni vele. Iszonyú pénz van a drogban! Ennek megfelelően ez annyira kemény világ, ahol a szó legszorosabb értelmében az emberi élet a legolcsóbb. Vigyázzunk egymásra, figyeljünk oda gyermekeinkre! A szeretet az egyetlen, amivel megelőzhetjük a bajt...

Miczura Varga Edit

Óvatosnak kell lennie a kritikusnak, ha **Szécsi Magda** legújabb művét, a „**Szia, Frici!**” című kisregényt értékeli. Különösen akkor, ha maga is a regénybeli helyszínen, a budapesti Terézvárosban nevelkedett fel. Miként Frici – a cserfeskedő, nyiladozó elméjű, széplelkű kisfiú – egy Köröndkönyéki bérház gangos-hangos életének szerves része volt. Különös világ egy többemeletes pesti ház! Élő organizmus. A benne lakók, az egymás mellé sodort családok, a maguk képére alakítják előbb egymást, majd az épületet, végül a környéket is. Oly annyira, hogy akár fogadást is memék kötni: amennyiben az ironőnek vannak valóságos mintái a regénybeli Lándzsás utcai házra, akkor ezeknek feltétlenül a Szív, Szondi, Szinyei és Aradi utcák által határolt területen kell lenniük. Ott, ahol a feltörekvő nincstelenségben mindig is megfigyelhető volt a szolidaritás, s ahol a szegénység egymásra rakódó indító okai rendre összerosódtak.

Szécsi Magda képes megragadni, s egy gyermek naivitásával látni és láttatni ezt a közeget. Ironiával, szelíd humorral és tripla adag humanizmussal mindezt úgy, hogy egy percre sem bicsaklik meg a sajátos világlátás, nem feslik át rajta a felnőtt okoskodás. Frici, a főhős – egy négy gyermekét egyedül nevelő családjának kisfia – jobb sorsra érdemes. Igaz ez az egész házra is, hisz a körfolyósokon ott kísért a huszadi század összes ideológiája, s ott botorkál az eszmeharok, s történelmük valamennyi kárvallottja, vesztese. Barátságok, ifjú- és öregkori szerelmek is szövődnek ugyanott, és vágyak is kelnek.

Óvatosnak kell lenned! Gyanútlanul forgatod a könyvet, s lelkendezni kezdesz. Végre itt – mit régen hiányolsz – az ifjúsági regény, amit akár kötelező olvasmányként is kézbe adhatsz a mai diákoknak, mert valahára róluk szól. Aztán tovább olvasod, és rájössz: Frici nem a gittet rágók, s grundért küzdők üveggolyó-világát jön leváltani, kiegészíteni. Nagyon is felnőtt regény ez! Rólad, rólunk szól. Értünk kondul, mint **John Donne** és **Hemingway** harangja. Újabb és újabb oldalak következnek, s amikor Frici monológjaiból kitetszik, hogy hányféleképpen tehető élhetővé, túlélhetővé a szegénység – midőn az egymásra figyelés, a segítség szép példáival szembesülsz –, már megint áradozni kezdesz. Jókai, élettől elrugaszkodott, romantikus „Gazdag szegények”-jével szemben, ime itt a realista mű, amely valóban hitelesen mutatja meg a szegény emberek összetartásában rejlő erőt. Ünnepsz, hisz kényelmes hinni, hogy az összefogás, az erős akarat áthidalhatja a társadalmi különbségek emelte gátakat. Lám-lám: képesek megvédeni a lakók az aláírással clüldözni szánt cigány családot is, a munkátlaná váltaknak is keritenek valamiféle átmeneti állást. A süteményekből, ételekből, s időnként a borból is kerül a szegényebb szomszédok asztalára... Mindent azonban nem lehet megoldani. Hiába az első balatoni hétvége ígérete, itt pont akkor lopják el a kölcsönkapott „mescautót”, amikor már indulni lehetne. Pont akkor jön a munkanélküliség, amikor végre öntudatra ébred az ember. Akkor köszönt ránk a tragédia, amikor már mindent beleng a boldog révbé érés ígérete. Itt egy krajcár mindig hiányzik – jut eszedbe **Móricz**, Szécsi Magda művével rokon gondolata. A hivatalok érzéketlensége, a politika restsége, renyhesége – később belátod – szükségszerűen vezet el a végkifejletig. A fűtetlenségbe, áramtalanságba taszított, segély- és reményfosztott szegénységből külső támogatás nélkül már nincsen, nem lehet visszaút. Ezen a ponton rádöbbsz, hogy az a világ és az a pénztelenség, amit te ismertél gyermekkorod és ifjúságod gangjai között, merőben más volt, mint a mai. Az reménytelen szegénység volt, ez a mai – a rendszerváltás általános csodavárásának szertefoszlása utáni – sokkal súlyosabb, s egyre kezelhetetlenebb. Frici története remekmű! Mégiscsak kötelező olvasmány kéne, hogy legyen. Nem az iskolák, hanem az Országgyűlés és az önkormányzatok padosrai között kellene elvámi, és számon kémi ismeretét.

Az Ab Ovo Kiadó által a könyvhétre időzített kötetben Szécsi Magda Gyöngy című – önéletrajzi ihletésű – monológia is helyet kapott, amely nemrég **Nyakó Júlia** előadásában monodrámaként is sikert aratott. A könyv, amelyhez **Ferge**

Zsuzsa írt nagyszerű előszót, valamennyi könyvesboltban kapható.

Május elején került az üzletekbe a **Roma Kineses Kalendárium 2001.** című kötet, melyet **Nagy Gusztáv és Choli Daróczi József** válogatott. A megjelenés időpontjának azért van nagy jelentősége, mert egy kalendárium – mint tudjuk – naptári esztendőhöz kötött. Így májusban megtudni, hogy mely napra esik egy januári, vagy márciusi dátum, eléggé oktalannak tűnhet. Igaz, hogy a kalendárium általában a naptári rész mellett, a hétköznapiakban hasznosítható ismereteket, gyakorlati jó tanácsokat is szokott tartalmazni. Aki azonban a roma/cigány civil szervezetek címét, pályázatokat, vásárnaptárt, cigány ételrecepteket, kezdő vállalkozásokhoz hasznos ismereteket, a napi étellel összefüggő jogi felvilágosítást, mezőgazdasági, életviteli tanácsokat, vagy a naptári napokhoz fűződő népszokásokat vár, az csalódní fog, mert e kötet javarészt alig több egy szépirodalmi antológiánál. Így viszont időt álló. A Széphalom Könyvműhely által gondozott kötet indításként közli **Kölcesy** Himnuszát és annak Choli általi fordítását, valamint Choli Daróczi József Himnusz című költeményét magyarul és cigány nyelven. Nincs benne ugyanakkor a nemzetközi cigányhymusz, és a cigányhymuszként elhíresült magyarországi dallam szövege sem. A naptári rész újdonsága és kiemelkedő értéke, hogy minden naphoz hozzárendeltek egy roma utónevet, így ezek az oldalak hivatkozási alappá válhatnak a cigány nemzetiségi személynevek hivatalos bejegyzésénél. Kár, hogy a cigányul nem tudó olvasó tájékozódását nem segítik elő annak közlésével, hogy melyik a fiú- és melyik a lánynev, illetve milyen jelentést hordoznak a számukra ismeretlen szavak. A naptári oldalak után újabb versek és versfordítások következnek (Nagy és Choli tollából), majd idéznek néhány a havi történelmi eseményt a Cigány kronológiából. Ezt időnként bölcs mondások fűszerezik. A könyv második részében híres hazai cigány irodalmárokat mutatnak be. Életútjukat szó szerint idézik a Cigány irodalmi lexikonból. Festőket és táncost is felidéznak, de csak azokat, akik szerepelnek az említett kézikönyvben. (A könyvkiadás iratlan szabálya szerint, amennyiben ilyen mértékű az anyagátvétel, azt illik megemlíteni felhasználó irodalomként, vagy forrásként.) Az ismertetett írók és költők portréi után néhány versük, vagy novellájuk következik. **Balogh Attila, Csemer Géza, Glonczy Ernő, Holdosi József, Jónás Tamás, Orsós Jakab, Szécsi Magda,** és másoké mellett a nemrég elhunyt **Rácz Lajos és Szepesi József** művei is helyet kaptak. A harmadik rész pedig a cigány nyelv és népművészet rejtelmeibe vezet az olvasót, benne **Bari Károly** folklórtanulmányával. Gyermeknek szóló írások, keresztény imák magyarul és lováriul, katekizmus és két cigány nyelvű keresztretjtvény zárja a kötetet. Ez utóbbiak megjelentetésével alighanem ugyancsak övök az elsőség. A könyv megvásárolható a budapesti Osiris Könyvesboltban, de a kiadón keresztül is beszerezhető.

Úgy látszik, az etikátlanság elharapódzik a könyvesek között. A Noran könyvkiadó egy – máskülönb minden dicséretet megérdemlő – összeállítással lepte meg a novella-irodalom szerelmeseit. A magyar írók cigány témájú írásaiból válogatót könyvet „**Könyvező fák**” címmel árulták a könyvhét sátraiban. A hátsó borítón a következő szöveg csábítja az olvasót: „Kötetünk először gyűjti egybe magyar írók cigányságról szóló novelláit”. Szép mondat, csak nem igaz! **Győri László** a **Nomád katona** oldalain már 1980-ban megtette ugyanczt. S hogy **Körössi P. József** (a kötet szerkesztője) jól ismeri azt a kiadványt, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy – **Ady** Répapakálásán kívül – rendre elkerüli az abban szereplő novellák újraközlését. A rossz szájját azonban hamar feledtetik a művek. A válogatás a magyar szépirodalom huszonöt klasszikusa (**Móricz, Molnár, Szomory, Gárdonyi, Krúdy, Hetlái, Karinthy, Kosztolányi, Mándy** és más jeles szerzők) műveit felvonultató kötet minden nagyobb könyvesboltban hozzáférhető.

– Hegedűs Sándor –

Foci gála

**Nyolcadik alkalommal
rendezték meg
Nyíregyházán,
a Magyarországi Roma Kupa
országos döntőjét,
2001. június 9-én.
A tornának otthont adó
városi stadionban,
a roma fiatalság
legtehetségesebb sportolói
gyűltek össze, hogy ismét
megmutathassák
tehetségüket és összemérjék
erejüket, tudásukat
a labdarúgó pályákon.
Az Európában is egyedülálló
rendezvényen 60 csapat,
12 salakos pályán mérte
össze labdarúgó tudását,
hogy közülük egy
elnyerhesse a roma kupát.**

Az egész napos rendezvény, mint ahogyan eddig is, az Országos Roma Kupa Alapítvány szervezésében jött létre. **Balogh Gyula**, az alapítvány elnöke és fia, **Balogh Csaba**, a torna főszervezője minden esztendőben sikert aratnak, hiszen módot és lehetőséget adnak azok számára, akik lelkes elszántsággal készültek a nemes versengésre. Időt, pénzt, energiát nem sajnálva, már februárban megkezdtek a szervezést, hogy a hagyományos találkozón minden tökéletesen, gördülékenyen folyjon.

A találkozón nem csak a focisták mutathatták meg tehetségüket, hanem az ország minden részéből érkező roma együttesek is, akik a felállított szabadteri színpadon, egymást követve szórakoztatták a szépszámú közönséget.

A torna egyik fővédnöke **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke volt, aki megnyitó beszédében köszöntötte a torna résztvevőit.

„Példa nélküli, hogy egy etnikai kisebbség képviselői ilyen szép számban mérkőzzenek meg egymással, hogy

a legjobb elnyerhesse a magyarországi roma kupát. Nyolcadik esztendeje már, hogy évről-évre, hosszú időre programot ad a roma fiatalságnak a kupa fontossága és jelentősége, hiszen megfelelő komolyságot igényel a felkészülés. Ráadásul a tét sem kicsi, egy-egy település lakosságát, roma népességét kell képviselni a lehető legnagyobb sikerrel. S mindez jelentős feladatokat ró az egyre nagyobb számban megalakult kisebbségi önkormányzatokra, hiszen irányításukkal, szerveztségükkel sokat segíthetnek a készülő csapatok felkészítésében. Kíváncsi vagyok, hogy minden induló csapat találja meg számításait, s érjen el sikereket, a találkozó pedig váljon követendő példává.”

Amíg a mérkőzések zajlottak a pályákon, sikerült magnó elé ültetni **Balogh Gyulát** és **Balogh Csabát**, akik egyébként rendkívül elfoglaltak voltak, mert a lebonyolítás terhei javarészt az ő vállukat nyomta.

– **Mi motiválta önöket nyolc évvel ezelőtt, hogy megkezdjék a roma kupa szervezését?**

– Gyermekkorom óta nagyon szeretem a focit – válaszol **Balogh Gyula**. – **Rakamazon**, ahol felnöttem és élek a mai napig, cigányságom miatt nem kerülhettem be a helyi csapatba. Az akkori vezető azzal indokolta elutasításomat, hogy ha egy cigány fölveszi a játékos mezt, akkor utána már senki más nem kívánja hordani. Borzasztóan megsértve, és megalázva éreztem magam és a mai napig sem tudom elfelejteni a gyermekként megélt rosszindulatú megkülönböztetést. Először gondoltam, hogy egyszer majd nekem is lesz egy csapatom és akkor játszom velük, amikor csak kedvem tartja. Később rájöttem, hogy rajtam kívül még nagyon sok roma ember van az országban, akik rajonganak a fociért. Úgy gondoltam, miért ne lehetne egyszer egy évben összehozni őket, hogy megmutathassák, nem csak szeretik hanem jól is művelik a futballt. Az első torna megszervezése a fiam nevéhez fűződik. Körülbelül kettő-

háromezer ember vett részt a találkozón és 48 csapat indult a kupáért. Emlékezetes esemény volt.

– **Miért tartják fontosnak az időközben legjelentősebb roma sporteseménnyé vált roma kupa évről-évre való megrendezését?**

– Úgy érezzük, hogy a cigány fiataloknak ez egy olyan program, amiben teljes lelkesedéssel részt tudnak venni és sikert tudnak elérni – mondja **Balogh Csaba**. – És mivel a fölkezdési időszak heteket, hónapokat vesz igénybe, valamilyen szinten jelen van az egészségre való nevelés is. Nem titkolt szándékunk az sem, hogy a cigányságot érintő rosszindulatú intrikákat megpróbáljuk pozitív irányba fordítani a sport és a kultúra segítségével.

– **Sikeres vállalkozók mind a ketten. Mennyibe kerül egy ilyen nagyszabású rendezvény létrehozása?**

– A pénzt soha nem számoljuk – válaszol ismét **Balogh Gyula**. – Na nem azért, mert olyan sok van, hanem mert számokkal nem lehet kifejezni a találkozó értékét. Vannak támogatóink: az Országos Cigány Önkormányzat, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés és Nyíregyháza város Polgármesteri Hivatala. Ezúton is szeretném megköszönni segítségüket, de javarészt önrőből finanszírozzuk. Hál Istennek nem érzi meg a családom és amíg megtehetjük, minden évben megrendezzük a roma kupát. Hiszen ez egy olyan jelentős esemény, ahol cigány emberek szerveznek cigány embereknek sport és kultúr programot, amivel bizonyosságot nyer, hogy a cigányság is képes önszervező módon, együtt, jól érezni magát.

És valóban, a sokezer ember estig, a kupa eredményhirdetéséig kitartott. Első helyezett a Nyíregyházi Brazil SC. csapata lett, akik 60 ezer forintos sportfelszereléssel és dicsőiséggel térhettek haza. Gratulálunk!

Lukács Ilona



*Farkas Flórián, OCÖ elnöke,
Balog Gyula, Országos Roma Kupa Alapítvány elnöke,
Varga József, Magyarországi cigányokért Közalapítvány elnöke
Joka-Daróczi János, Roma Magazin felelős szerkesztője*

FÓCI

NYÍREGYHÁZA 2

Fotó: Luk



Opályi csapat



*“Hajrá fiúk, mindent bele!”
Az éppen nem játszó csapattársak lelkesen buzditották
a pályán lévőket.*



*Bordás Andrásné, az OCIMK
igazgatója, aki egyben a rendezvény
háziasszonya volt, mosolyogva bár,
de árgus szemekkel őrizte a kupákat.*

GÁLA

2001. JÚNIUS 9.

és Ilona



A nagy meleg sem szegte győzni akarásukat, ami nem is csoda mert mindenki haza akarta vinni a kupát.



Egy kis taktikai megbeszélés, mielőtt a fiúk pályára lépnek.



ne meghozta gyümölcsét fiatal lányok táncra dültek a színpad előtt.



A színpadon egymást váltották az ország különböző részeiről érkező roma együttesek.



Megérdemelt pihenés a hűvöst adó fák között.

Ficz Mária költő



Ficz Mária költő

GYORSFÉNYKÉP

Született: 1958. 1. 4.
Berettyóújfalu.
Gyermeke: Károly (23)
Kedvenc írója: nincs, akit éppen olvasok.
Festője: nincs, akiben éppen gyönyörködöm.
Étele: csirke, bárhogyan elkészítve.
Itala: ásványvíz.
Könyve: Elfújta a szél.
Hangszere: gitár.
Illata: vanília.
Politikusa: Kovács László (MSZP).
Városa: Budapest.

A szavak előhívása, a gondolatok útnak indítása a reális térben a történetekbe mintegy berántja és spontán módon magával sodorja az embert. Ha ez az ember ráadásul költő is, nő is, érzései közvetítésével a műveiben újabb (asszonyi?) dimenzió nyílik meg a versolvasók előtt: az emberi cselekvések, jelzések dramaturgiája, amely visszakapcsolja a műbe az emberi időszámítást is, s mind azt a kulturális tapasztalatot, amit az emlékezet felhalmozott. Ficz Mária költészete mindenekelőtt a századelő romantikus erőfeszítéseit és boldogságkeresését jelzi számomra. Mária nyitott, barátságos ember. Örömmel, egyszerűen beszélt hétköznapijairól, családjáról és munkájáról.

– Csodálatos gyermekkorom volt. Hárman vagyunk testvérek. Lányok. Én vagyok a középső. Nagyon szép, felhőtlen szeretetben élünk. Édesapám gépkocsivezetőként ment nyugdíjba, édesanyámnak nem volt munkahelye, de mint minden anya, többet dolgozott értünk otthon... És nagyon sok állatot tartottunk, amivel sokat kellett foglalkoznia. A szüleim mindig dolgoz, pontos, becsületes emberek voltak, tisztelik is őket a faluban és általuk bennünket is. Mindig szépen, tisztán jártunk iskolába, édesanyám nagyon adott arra, hogy

példásan járasson bennünket. Gyerekkoromban sokat segítettünk az otthoni munkában. És talán nem véletlen, hogy amikor megtanultam olvasni, első utam a könyvtárba vezetett. Eleinte meséket vittem haza, majd alig voltam 12 éves, amikor elolvastam a Bűn és Bűnhődést, amiből alig értettem valamit, mégis megragadott a mondatok szépséges áradata. 20 évesen újra elolvastam, és nagyon sok lelki szépséget, gondolkodni valót kaptam a könyvtől. Nagyon-nagyon szerettem olvasni, még ha vízért kellett mennem az artézi kútra, a könyv akkor is a kezemben volt. Amúgy tanító néniemet szerettem játszani a legjobban, mert akkor mesélhettem és kifogyhatatlan volt a képzeletem. Mégsem lettem tanítónő. Csak a gépíró iskolát végeztem el. Édesanyám választotta ezt a szakmát. Jól tette. 18 évig dolgoztam a szomszéd község TSZ irodáján. Itt voltam én minden: titkárnő, könyvelő, földügyes. Biztosan a szüleim miatt van, hogy környezetem elfogadott olyannak, amilyen vagyok, talán ezért nem éreztem soha hátrányát annak, hogy barna a bőröm. Mindig embernek éreztem magam, és nem cigánynak, vagy magyarnak. Én ember vagyok. A környezetemben, a faluban, itt Mezőpeterden, és a szomszéd községekben is a Ficz névnek hitele és súlya

van, amire kimondhatatlanul büszke vagyok. Nagyon jó érzés Ficz lánynak lenni. Ezért hálás vagyok a nagyszüleimnek és a szüleimnek, mert ők vívták ki családunk megbecsülését és tiszteletét. Körülöttem józan és becsületes, dolgozó emberek élnek. Én 16 évesen kezdtem el írni. Először egy szerelmi csalódás, majd a férjhez menés, a fiam születése, a családhoz való ragaszkodásom miatt írtam. Ezek a történetek váltottak ki belőlem nagy érzelmeket, amiket muszáj volt versbe öntenem, hogy kibírjam a belémszorult nagy szeretetet. De a cigányság miatt is írok ma már. Sajnálom a népemet, mert nagy szegénységben él, és megrendít az elítélteesség is, ami szintén csak őket sújtja. A népemről Choli Daróczi Józseftől tanultam sokat. Az első kötetem megjelentetése mégsem cigányokhoz kötődik, hanem a Polgármester úrhoz, akinek segítségével 2000-ben megjelent az „Ékkő” című verseskötet. Mezőpeterd így emlékezett meg a millenniumról, ami nagy megtiszteltetés volt számomra. A faluban sorban álltak a könyvemért az emberek. Hónapok múlva is gratuláltak, megállítottak és elmondták, hogy milyen nagy örömet szerez egy-egy versem olvasása. A cigányok nem mondtak semmit, pedig nagyon örültem volna, ha velem örülnek... Az írásról azt gondolom, hogy Isten adománya. Számomra fontos, hogy belső vívódásaimat ki tudjam írni magamból. Amikor ez sikerül, megírok egy szép, őszinte verset, ilyenkor csendesülni kezd a fejemben lévő zsongás. Megnyugszom. A szívem nyugodtan ver, az éjszakáimat végig alszom... Aztán kezdődik minden előlről. Nagyon szeretem a falumat. Mezőpeterd jelenti nekem a hazát, az otthont, a családot, a barátokat. Jól érzem itt magam, mintha Isten átölelne... Ha néha Pestre megyek a nagy nyüzsgésbe, ismeretlenbe, már napok múlva hazavágyom a csendesség után, a templom tornya után. Itt találom meg a békét Mezőpeterden, ahol nincs harc az emberek között, nincs megkülönböztetés...

Szécsi Magda

Parlamenti pillanatok

A Roma Magazin június 5-ei adásának jelentős részét a gyermeknap ünnepségeknak szentelte. Szép összeállításban adott keresztmetszetet arról, hogy az országban, iskolákban, alapítványoknál, civil szervezeteknél milyen színes programokat állítottak össze a rendezők a cigánygyerekek részére. Jó volt látni a gondoskodást.

Új színfolt volt az idei Gyermeknap programjában az Országos Cigány Ön-

kormányzat Cigány Kulturális és Információs Központja igazgatójának, **Bordás Andrásné**nek a kezdeményezése. Az országból több mint 300 hátrányos helyzetű gyermekről gondoskodtak, s egy életre szóló élményt biztosítottak részükre azzal, hogy felkeresték a Parlamentet. Láthatták a koronázási ékszereket. Sok gyermek először járt Pesten és az Országházban. Meglepő

volt a gyerekek tájékozottsága koronaismeretből, I. István királyunk koronázási aktusáról, s magáról az Országház épületéről, díszes ablakairól, festményeiről.

Jó ötlet volt, hasznos, kiemelkedő a sok-sok sablonos gyermeknap megemlékezésekből. Erdemes követni.

(fk.)

Bemutató

Könyvbemutató Sóstófürdön

Az idei könyvhét eseményeinek sorában, június 8-án barátok és érdeklődők előtt került bemutatásra **Farkas Kálmán** Elnémult hegedűk című memoár, és **Fekete Nap** című publicisztikai-esszéketete Sóstón, a Falumúzeum Barabási-házában. A Nyíregyházi Móríc Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, a Cigány Önkormányzatok Megyei Szövetsége és a Keleti Ébredés Közhasznú Szervezet Kuratóriumának közös rendezésében került sor arra a találkozóra, amelyen méltatták a szerző eddigi munkásságát, a már korábban megjelent műveit, az Értetek kiáltok című válogatást, a Korona nélkül és a Sorstudat című esszéketetét, a Roma holt lelkek című humoreszk kötetét, s az említett két művét.

A Nyíregyháza Sóstófürdői Falumúzeumban a találkozó résztvevőit **Lőkös Sándor**, az Országos Cigány Önkormányzat Nyíregyházi Továbbképző Bázisának vezetője, a Keleti Ébredés Közhasznú Szervezet Kuratóriumának elnöke köszöntötte, aki meleg szavakkal méltatta a szerző eddigi munkásságát. Ezt követően **Vlaukóné Lukács Ilona** a megyei könyvtár munkatársa adott elemzést a Csisznyikó cserepek című szociográfiáról és **Kopka János**, a Kelet-Magyarország nyugalmazott főszerkesztője, újságíró beszélt a Farkas Kálmánnal töltött évekről, akivel 1953-ban együtt léptek a hírlapírói pályára, s a szerző nyugdíjazásáig dolgozott. Beszélt a közös élmé-

nyekről, a pályatárs elkötelezettségéről s arról, hogy soha nem feledkezett meg szólni-írni az övéiről.

Az eseményen részt vett, s a szerzőt megtisztelte **Dr. Helmecezy László**, országgyűlési képviselő, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke, **Prof. Dr. Balogh Árpád**, a Nyíregyházi Főiskola rektora, **dr. Németh Péter** történész-régész kandidátus, a megyei múzeumok igazgatója, **Bányász János**, a Megyei Pedagógiai Intézet osztályvezetője, **Éles Miklós**, a piricsei Eötvös József Általános Iskola igazgatója, **Balogh József**, a Kelet-Magyarország szerkesztője és mások.

A könyvbemutató közös vacsorával ért véget.



Lőkös Sándor köszönti a szerzőt és a részt vevőket

Az ember központú festőművész

Váradi Gábor:

„Szeretnék adni az embereknek, a világnak”

Az Ózdon élő, országosan ismert, 43 éves festőművész hengerészforrasztár szakmát tanulva, 1973-tól fizikai munkakörökben dolgozott a volt Ózdi Kohászati Üzemeknél és a Frank-Hungária Kft-nél. Akaraterejével legyőzve az akadályokat, a rendszerváltás után kezdte megízlelni a tehetség adta művészeti siker gyümölcsét. Jelenleg a Tagore Tanodát működtető Pályaorientációs Alapítvány elnöke.

– Egyszerű, dolgos család ötödik gyermekeként születtem, s olyan cigánytelepen töltöttem a gyermekkoromat, ahol a művészetet a zenélés jelentette. Szerettem olvasni, az olvasókönyvből írok, költők arcképeit rajzolni. Tizenkét éves koromban kezdtem el különböző történeteket írni, amelyek központi témája a festészet volt, kiállításokról ábrándoztam. Ez húsz évvel később valóra is vált – kezdte a beszélgetést Váradi úr.

– Kérem, ismertesse művészeti tevékenységének állomásait!

– A szakmunkásképző iskolában szakoktatóm **Kerékgyártó Mihály** volt, aki sokat beszélgetett velem a festészetről, s a faliújságra rajzoltatott. A biztatása erőt adott, szakkönyveket vásároltam, és azokat tanulmányozva megtanultam az alapvető technikai fogásokat. A katonaság alatt erősödött meg bennem, hogy festő leszek, egyébként képzőművészeti főiskolát végzettekkel szolgáltam egy században. Itt hirdettek egy pályázatot a katonák életével kapcsolatban, több alkotásommal beneveztem, s első helyezést értem el.

– Mit jelentett ez a siker?

– A szakmabeliek véletlennek minősítették, eldöntöttem, minden nap festeni fogok, mivel éreztem a technikai hiányosságaimat.

– S jött egy igazi tanítómester...

– Igen, **Rákosi Zoltán** festőművész, a festészet teljes technikai, gyakorlati részeit megtanította velem. Hosszú évekig együtt dolgoztunk.

– Mikor ismerte meg munkáit a nyilvánosság?

– Tíz évig a munkáimat csak a szűk környezetem látta. 1990-ben, a **Balogh Gusztávné**, ÉMRU elnök által ren-

dezett Kulturális Roma Napokon mutatkoztam be első alkalommal az alkotásaimmal. Ennek sikereként kaptam meghívást a budapesti Eravis Hotelben megtartandó kiállításra. Napjainkig évente több alkalommal vannak bemutatóim szerte az országban, így a Budapest Galériában, a Néprajzi Múzeumban. 1994-ben hat hónapos szakmai tanulmányúton vettem részt Izlandon, és itt is voltak kiállításaim.

– Milyen kifejezési forma Önnél a festészet?

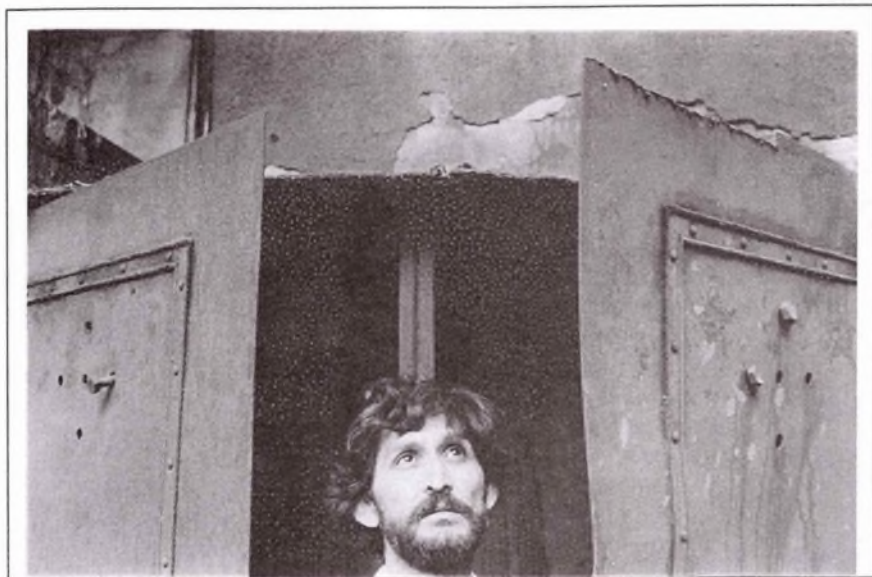
– Az elmúlt tíz év alatt a személyiségem, a festményeim is „változáson” estek át. Az esztétikai látványra való törekvést az emberközpontúság váltotta fel. Elvont, szürrealista témáim fokozatosan alakultak át realistává. Jelenleg olyan értékrend szerint dolgozom, amelyek olyan emberi alapigazságok, mint szerelem, szeretet és felelősség. Portrékat, tájképeket és csendéletet festek, érzékeltetem azt a belső üzenetet, hogy van Isten, van szeretet. A mindennapjainkban szeretnék adni az embereknek, a világnak. A művészet erről szól.

– Miben segít a hit?

– Erősít az alkotómunkában, így az embert szebbnek és jobbnak látom. Mindenki valamilyen feladattal születik a világba, a miértre meg kell találni a választ, s rájövök arra, hogy segíteni, adni kell a világnak.

– A kiállításokon hogyan jellemezhető a látogató közönség reflexiója?

– A közönség egészséges reakciója, ha megvásárolják a művész képeit. Nem kevés festményemet vették már meg, de nem az anyagiak motiválják valakinél a festőművészeti tevékenységet. A kreatív ember attól válik alkotóvá, ha azt a pluszt teszi bele, ami a szívében van. S annak van jelentősége, ha örömmel végezzük azt, amit csinálunk.



Váradi Gábor

Józsa Zoltán

Munkára és pontosságra nevel

Szociális földprogram – falugazdász szemmel

A Cserháti Településszövetség által Szalonnán megrendezésre került szakmai fórumon tájékoztatta lapunkat a szociális földprogram eredményeiről **Filep Lajos** falugazdász, a Tóparti Jóléti Közalapítvány kuratóriumának elnöke. A szakember jól ismeri a cserháti térség problémáit, az itt élőket, s véleménye szerint a növénytermesztési szokások megismerése munkára és pontosságra neveli az embereket.

– Szalonnán öt éve kezdte el a szociális földprogram beindítását a települési önkormányzat. Kezdetben a burgonya kiadást a Polgármesteri Hivatal végezte, s 40 család

gazdálkodott szalonnai területen. 1997-ben Szalonna, Martonyi és Meszes községek megalapították a közalapítványt. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési Ügynökség által kiírt pályázatra beneveztek, s a nyert összegből egy MTZ erőgépet vásároltak. Az évek során a talajművelő gépsor beszerzése is megtörtént.

– Mennyi jelenleg a földprogramban résztvevők száma?

– A részvétel kérelemmel indul, amelyeket a közalapítvány a kisebbségi önkormányzattal együtt bírál el. A három település lakosainak a száma 1675 fő, ebben az évben 160 család, 900 ember végzi munkáját a program keretén belül. A roma családok száma 110. Egyébként a települési önkormányzatok a helyi szociális rendeletbe építették be a szociális földprogramot. Nyolc hektár területen gazdál-

kodunk, a családok 150–200 négyesögöles telkeken gazdálkodnak. A talajt műveljük, trágyázzuk és burgonya vetőmagot, valamint permetezőszert adunk. Volt olyan év, hogy 1 kg bab vetőmag is kiosztásra került.

– A részvétel inspiráló erőt is jelent...

– Igen, a résztvevők megismerik a növénytermesztési szokásokat, s munkára, pontosságra nevel. Tavaly előtt résztvettünk a Konyhakert 2000 programban. Az Autonómia Alapítványtól 300.000 forintot nyertünk, s zöldség vetőmagot tudtunk biztosítani. Ez a konyhakertben került felhasználásra, az Alapítvány folyamatos ellenőrzése mellett. Saját ellátásra tennének az emberek, s később a felesleg értékesítésére is lehetőség lesz, hogy bevételhez jussanak.

Józsa Zoltán

Korunk új pestise

Interjú Dr. Varró Erzsébettel

– Ritkán vagyok tanácstalan, de most nem tudom, hogy mit hangsúlyozzak jobban. Azt, hogy orvos vagy és már 6 éve Amerikában élsz, vagy azt, hogy egy Vas megyei cigánylányból amerikai orvos lett?

– Amerikában az a fontos, hogy orvos vagyok, és hatodrendű kérdés csak, hogy milyen származású. Cigánynak, csak itthon nehéz lenni... Meg is változtattam a nevemet, hogy egyetemre tudjak járni, második házamban pedig a férjem nevét használom, aki szintén orvos. Mindketten az Országos Rákintézet alkalmazottjai vagyunk. A mellrákkutatás a szakterületünk, amit Amerikában úgy hívnak, hogy korunk új pestise. Egy jól mutatja a betegség gyakoriságát és az emberek félelmét. Nem csak a nőkét, mert előfordul mellrák, – ha ritkábban is – férfiaknál is.

– Nem akarsz a származásodról beszélni?

– Nem nagyon... Nincsenek jó emlékeim. A rasszizmus is pestis... Ami „ragályos” és iszonyatos tempóban terjed. Maradjunk a mellráknál.

– A mellrák, az új betegségek közé sorolható?

– Minden viszonylagos. A vérbajhoz képest, igen. A mai civilizáció egyszerűen nem képes elviselni az új betegségek jelentkezését. De sokkalóan hat ránk az is, ha „ismerős” kórok válnak járványszerűvé. Az a legmegdöbbentőbb, hogy éppen az anyagi és kulturális haladás következményeiben lehet felfedezni az új pestisek okát. Ilyen kór ma a mellrák.

– Milyen gyakorisággal fordul elő Amerikában?

– Statisztikai adatok szerint tíz amerikai nőből egy biztosan megbetegszik mellrákkal. A betegek közül minden ötödik meghal...

– Mi az oka a „járvánnyá” válásnak?

– Az Amerikai Országos Rákintézet statisztikái elegendő alapot adnak a veszharangok megkonkritására. A mellrákesetek száma negyven százalékkal növekedett 1980 óta. Ennél gyorsabban csak a tüdőrák terjed! S, hogy mi az oka a járvánnyá válásnak? „A környezetünkben lehet valami, ami a betegséget kelti.” – mondja **Marc Lippman**, a washingtoni Georgetown Egyetem professzora. Az már szinte bizonyított, hogy a mellrák elterjedése nincs összefüggésben a fogamzásgátló tabletták használatával, az alkoholfogyasztással vagy a dohányzással. Gyanúba keveredtek az élelmiszeradalekok, és a napozás hiánya, ám okozati összefüggést nem sikerült bizonyítani a betegséggel.

– Egy magyar orvosi lap a zsírokat emlegette...

– Igen. Ma a legvalószínűbbnek a táplálkozási szokásokat, különösen a sok zsírdeák fogyasztását vélik veszedelmesnek az emlőrák okaként. **Mauren Henderson**, aki a Seattle-i Fred Hutchinson rákkutatóközpontban dolgozik, azt állítja, hogy „a kutatási eredmények túlságosan egyértelműek ahhoz, hogy feltételezzük a kapcsolat véletlenszerűségét.” Meggyőzőek az összehasonlító adatok is. A nemzetközi vizsgálat szerint japán és románok az a két ország, ahol zsírszegény táplálkozás következtében a legkisebb a mellrák rizikója. A magyar nők nagy százalékban veszélyeztetettek...

– Megelőzhető-e az emlőrák a táplálkozási szokások megváltoztatásával?

– A betegségek kiterjedésének a megelőzése természetes része az orvostudománynak. Nem csak a „kézi ellenőrzés”, de a rendszeres mammográfiai vizsgálatok és a különféle sebészeti technikák segíthetnek abban, hogy a betegségeket még idejében gyógyíthassák. A kutatók gondját növeli a tény, hogy éppen a legutóbbi másfél évtizedben történt a nagy fordulat az egészséges életmód – mint alapvető társadalmi érték – irányába. Ma az amerikaiak sokkal több gondot fordítanak a megfelelő táplálkozásra, sportra, megelőzésre, mint 25 évvel ezelőtt. És úgy látom, hogy ezek fontosságát itthon is felismerték.

– Mi a mammográf?

– A mammográf speciális fajtája a röntgenkészüléknek. Két különböző, egymásra merőleges irányból képezi le az emlőt. Nem kell tőle félni! Sugárzási veszélyessége jelentősen kisebb, mint a hagyományos röntgenképeké. Minden nőnek évente kellene, legalább egyszer vizsgálatra jelentkeznie, a baj elkerülése, vagy korai felismerése miatt...

– Köszönöm az interjút Erzsébet. Legközelebb a gyerekkorodról is beszélgethetünk?

– Nem hiszem! Igyeekszem elfelejteni... Keserves volt, de az tény, hogy a vasakaratot anyám naponta „tálalta” élénk a paprikás krumplival együtt! Ez segített és segít át a nehézségeken... Ma is...

Miczura Varga Edit

Bacht dél o dél

(Adjon Isten szerencsét) – II. rész

1. Álomfejtés, álomfejtők, álmoskönyv. 2. Jóslás, kártyavetés módjai.

A legnagyobb boszorkányégetést Szegeden jegyezték fel 1728-ban. Ekkor 6 férfit és 7 nőt végeztek ki.

Verdi Trubadúr című operáját Cammeránó szövegével 1853-ban mutatták be. Az opera eseménye a 15. században Spanyolországban játszódik. Az opera egésze: a zene és szöveg arról tanúskodik, hogy a szerzők igen jól ismerték a cigányok életét, valamint környezetük hozzájuk való viszonyát.

Megfigyelhetjük, hogy Luna gróf babonás életszemlélete, cigányokkal való előítélete, hogyan sodorja tragédiába a saját családját és egy cigány család életét.

Elég volt annyi, hogy egy cigányasszony megállt a gróf kisebbik fiának a bölcsője mellett, hogy „szemmelveréssel” vádolják és máglyán megégesék.

Az akkori cigányok között kötelező volt a vérbosszú. (Ma is elő-elő bukkan.) Ezért fogadta meg a cigányasszony lánya, hogy bosszút áll. Ellopta a gróf fiát. Elkészítette a máglyát, hogy a gyereket úgy ölje meg mint azt anyával tették. Cselekedetétől maga is megrettentés önkívületében a saját gyerekét égeti meg. Győz az anyai ösztön, a grófi gyereket sajátjaként, szeretettel neveli fel. A cigányok között felnevelkedve Monríkó a kisebbik grófi fiú, szerelmes lesz abba a Leonórába, akit bátyja is szeret. Párbajoznak, később a gróf elfogadja cigányok között nevelkedett testvérét. Azucénát, a cigányasszonyt is börtönbe zárátja. Gonosz lelkiállattal mutatja meg neki, hogyan hal meg a fia a verpadon. Azucéna önkívületbe kerül. Anyai ösztöne küzd a bosszúvágygal, fia kivégzése után elárulja a grófnak, hogy az öccsét végeztette ki.

A szövegre és a dallamra egyaránt a sejtelmesség, a homály, a titokzatosság

és az izzó szenvedély a jellemző. - A történet elképzelt, mégis az az érzésünk, hogy a témát, a jeleneteket a valóságból lesték el a szerzők.

A cigányok hisznek abban, hogy az álmoknak jelentésük van. Az álomfejtést azonban a nem cigányoknak tartják fenn. Maguknak csak akkor jósolnak vagy jósoltatnak, ha bizonyítani akarják, hogy hisznek az álmokban és cselekedeteiket ők is álmuk szerint igazítják. Sáfár Sándor ezzel kapcsolatban két jellegzetes esetet mondott el. 1. **Botos Pálné** minden útja előtt saját magának jósolt, vagy álmára hivatkozva döntött az útvonalról. 2. Ugyancsak S. S. mesélte, hogy a nagysallói **Kolompár Szedva Julis** a két hétig tartó vándorlás alatt néhányszor kiült a sátor elé és álmot fejtett a nagycsalád tagjai közül azoknak, akik ezt kérték. Minden esetben fizettek az álomfejtésért. Valószínű azért, hogy példát mutassanak. Bár **Nagy Lajos** bácsinak is fizettek rendszeresen a mesemondásért. S. S. is beállt a sorba, mert álomfejtéseket csak így lehet gyűjteni. Kitalált álmot mondott el és meghallgatta a többiek álmára adott magyarázatot. – Később sem lehetett úgy álmot gyűjteni, hogy megkérjük az álomfejtőt, soroljon fel álmokat és azok jelentését. Miért nem? 1. Eszébe sem jutott volna csak esetleg egy-két álom. 2. Csak a legismertebbek kerültek volna szóba minden álomfejtőnél. 3. Az álomfejtőnek az álom magyarázata a kenyérkereseti forrása. Titkát nem adta volna ki.

A fentiek miatt az álmokat helyben lejegyezni nem lehetett, csak észben tartani és utólag vetni papírra a hallottakat.

Fontos probléma a nyelv. – A férfiak a „kolónia” szórakoztatására cigány nyelven meséltek. Az 1960-as évek elejére

tehető az az időszak, amikor szinte minden cigány tudott magyarul és a mesélők ösztönösen érezték, hogy magyar nyelven árnyaltabban fejezik ki magukat, ezért meséltek egymásnak is magyarul.

Más a helyzet az álomfejtéssel, jóslással. A nők közül csak azok tudtak jövődőléssel foglalkozni, akik jól beszéltek magyarul.

A gyógyítás, megrontás két nyelven történt. Amit közölni akartak a nem cigány környezettel azt magyarul mondták, amit szertartásként végeztek, azt cigányul. Odahaza legtöbb jósaszonny bábáskodott.

Itt jegyzem meg, hogy a cigányok a környező országok magyar lakta területein mindig magyarul tanultak meg beszélni. Így volt ez a horváth, szlovák, szerb és román lakta falvakban is. Okát kétféleképpen magyarázhatjuk. Trianon előtt magyar volt a hivatalos nyelv. A cigányok mindig szimpatizáltak a magyar lakossággal. Gondoljunk csak a magyarmótákra. A cigányok hazafias érzéseket pengettek meg dalaikban.

Az álomfejtés régi neve, (míg a kifejezés nem nyert más értelmet) álomhüvelyezés. Találó kifejezés. Hasonlaton alapszik. Amint a zöldborsó hüvelyéből kifejtik a magot, az álom szövevényes burkából, előkeresik az álom magvát, lényegét és annak jelentését.

A Dunántúlon megőrizték a javasasszony kifejezést. (Cigány és nem cigány asszonyokra egyaránt értik.) Eredete, hogy jósol, de azonnal javasol is módszert, hogyan védheti ki a rossz bekövetkeztét. Más esetben tanácsot ad, hogyan ronthatja meg ellenségét. A jóslásnak ezt a forrását őrizték meg a cigányasszonyok.

Az 1930-as években egy-egy cigány közösségben csak egy-két asszony tu-

dott magyarul, így ők tudtak csak foglalkozni álomfejtéssel, jóslással. A későbbiek során őrizték titkukat. Gyerekeik közül is csak a legidősebb lánynak adta át tudását. Ez követte, kísérte útjain és lassan beletanult a „mesterségbe.” Tudását különböző próbák bemutatásával ismertette el a cigány és nem cigány közösséggel. Ilyen próba volt a pohár víz megivása a halott anya ágya alól, de a Sanghaj telepi próba is érdekes. Itt a leány lenyel egy békát. Természetesen bűvész trükkkel tünteti el a békát, de a nézők meggyőződése, hogy lenyelte.

Mit kell tudnia annak a cigány-asszonynak aki álomfejtéssel foglalkozik?

1. Miről álmodnak az emberek: cigányok és nem cigányok?
2. Milyenek az álmok?
3. Álmok jelentésének magyarázatai.

A cigány álomfejtőkről

Amikor cigányok között álmot gyűjtöttünk, nem a nagy álmoskönyvek magyarázatait vettük figyelembe, hanem mindig konkrét álmok elemzését figyeltük meg. A mi adatközlőink írástudatlanok voltak. Nem meríthettek a nagy álmoskönyvekből, mert nem tudtak olvasni. Lenézetttségük, számkivettségük miatt elképzelhetetlen, hogy nem cigány felolvasott volna nekik álmoskönyvekből. Csodálatos módon mégis gyakran ugyanazt a magyarázatot adták hagyományaikra hivatkozva, mint egyes álmoskönyvek.

A cigányasszonyoknak igen nagy a valóságérzete. Egy szempillantás alatt felméri ki az, aki tanácsot kér. Ismeretlen helyen is, civilben is felismerik a katonát, katonatisztet, rendőrt. Tudják, hogy ki, mit szeretne hallani. Megérzik melyik férfi, vagy nő szerelmes, ki küszködik anyagi gondokkal, ki akar nyereszkeskedni. Leghamarabb azonban azt ismerik fel, hogy ki kételkedik tudományukban, ki az, ki ugratni, froclizni szeretné magyarázatai miatt. Ezek számára nincs mondanivalójuk.

Bár az álmoskönyv egy-egy álomban látott tárgy jelentését írja le, az álmot fejtő cigányasszony hosszasan, aprólékosan, a legapróbb részleteket is megfigyelve mondatja el az álmodat. Lassan lefejtve róla a lényegtelen dolgokat. Figyelembe veszi a személyek, tárgyak egymáshoz való viszonyát. Magyarázni csak akkor kezd, ha az elmondottakból kialakul egy elfogadható esemény.

— folytatjuk —

ILLIK, NEM ILLIK!?

A férfi öltözködésének tudománya

Mikor, mit, mivel? Ezeket a kérdéseket a közhiedelemmel ellentétben nem csak a nők teszik fel maguknak nap, mint nap a tükör előtt. Az illendőségre és az eleganciára valamit is adó férfi öltözködési kultúráját a ruhadarabok ápoltsága, tisztasága és divatossága jellemzi.

Az elegáns férfi öltönyt hord hétköznap és különleges alkalmakkor egyaránt. A jó öltöny pedig az anyaggal kezdődik.

A gyapjúszővetek finom, lágy, rugalmas, szép fényű anyagok. Sokféleképpen felhasználhatók, elsősorban mindennapos viseletre, de színtől, mintázattól, vastagságtól függően alkalmi öltönyök készítésére is.

Sportos hatású, meleg szövet a halszálkamintás seviot, a lóden, amelyből kabát is készül, valamint a tweed, amelyből zakót és mellényt varmak.

Az átmeneti évszakokra ajánlható a kamgarn, nyári viseletnek a szellős krepp és a tropikál. A selyemszövésű pick-and-pick gyapjúszővet a hivatali öltözék megfelelő anyaga. Üzleti megbeszélésre flanel, gabardin vagy hajszálcikós kamgarn öltöny való.

A férfielegancia csúcspontját jelenti a teveszőr kabát, a vikunazakó, a kaszmíróltöny. A természetes anyagok legfinomabbika, legnemesebbike a selyem. A szmokinghoz jellemzően könnyű selyemszövet való.

A leggyakoribb viselet a kétrészes öltöny, amely azonos anyagból készült nadrágból és zakóból áll. Változatossá tehető különféle zsebmegoldásokkal, kihajtókkal, nadrág szabásvonalakkal, kiegészítőkkal, míg a zakó lehet egy vagy duplasoros, két-, négy- vagy hatgombos.

A háromrészes öltönyhöz mellény is tartozik. Az elegáns mellény eleje a

zakóéval azonos anyagból készül, négy, hat gombbal, ezek közül a legalsó nyitva marad. Háta selyem, rajta pánt, amellyel a bőséget szabályozhatjuk. A mellény hivatalosabb, elegánsabb jelleget kölcsönöz az öltönynek, azon kívül helyén tartja a nyakkendőket.

A klasszikus jellegű öltönyhöz hagyományos, csíkos, pöttyös vagy török mintás selyem nyakkendőt válasszunk! Az ezüst nyakkendőű hasznos kiegészítője a kétrészes öltönynek, mivel nincs mellény, amely helyén tartaná a nyakkendőt.

Egy sötét tónusú öltönyt felvidíthatunk egy, a nyakkendővel azonos selyemből készült díszzsebkendővel. A könnyű, világos öltönyökhöz barna, fűzős, kaplis cipőt ajánlunk, a sötét csíkoshoz sötét, esetleg fekete kaplis cipőt viselhetünk, kevésbé hivatalos alkalmakkor mokaszin is megengedett, de semmiképp sem „makkos” cipő.

Végezetül néhány hasznos tanács az elegáns és alkalomhoz illő viselethez:

- Hajunk legyen fésült és tiszta!
- Cipőnk legyen fényes!
- A nyakkendő éppen az öv fölött érjen véget!
- Az üzleti világ legelfogadottabb színe a szürke és a kék!
- Ha irodában vendégeskedünk, tárgyalunk, zakónkat akkor se vessük le, ha a meglátogatott személy így cselekszik! Persze ha az illető felajánlja, meg lehet tenni.
- Öltönyhöz leginkább fehér inget válasszunk!
- Ékszereink ne legyenek hivalkodóak!

Az öltözködés szabályai nem vastörvények, inkább olyan ajánlások, amelyeket mindenki egyéniségére szabottan alkalmazhat.

Forrásként Ottlik Károly: Protokoll plusz című könyvét használtam.
Lukács Ilona



Kik osztoznak a hátrányokban?

Látszólag nincs is egyértelműbb válasz annál, mint amire – ki-ki a saját tapasztalatai alapján – meggyőző példák sokaságát tudná felhozni. Akár saját környezetéből, vagy csupán hallva arról, hogy valaki azért került hátrányos helyzetbe, mert „külső jegyei” alapján erre kényszerült. S mindenki tudja, hogy kikre gondolok. Ám ettől függetlenül *mindenképp elgondolkodtató, hogy a demokrácia és a jogállamiság köznapi gyakorlatában – mely nem csupán álom, hanem valóság is – miért erősödik a diszkrimináció. Nyilván politikai érdek nem fűződik hozzá, s még azt sem mondhatjuk, hogy a hátrányos különbségtéves gazdaságilag hasznos lenne. Mert akik kiszorúlnak a munkahelyről vagy valamilyen képzésből, azonnal eltartottak lesznek.* Valamiképpen áldozni kell rájuk, még akkor is, ha a legteljesebb nyomor körülményei között élnek. A szegénység ugyan egyeneműsít, ám mégsem hihetünk abban, hogy mindenki egyfomán jól érzi magát a kitaszítottságban.

Legalábbis reménykednünk kell abban, hogy *a tehetetlen beletörődés és a változtatni akarás között markáns választóvonal húzódik.* Annál is inkább, mivel egyetlen ember életsorsa sem pusztán a külső körülményektől függ. Ha így lenne, a diszkrimináció is azonnal jelentőségét vesztené, hiszen éppen azok hiányoznának, akikre így vagy úgy irányul. De éppenséggel az ellenkezőjéről van szó. Akik származásuk, életkoruk vagy nembeli hovatartozásuk miatt képtelenek elhelyezkedni, miközben ugyanolyan vagy hasonló jellemzőkkel rendelkeznek, mint mások, semmi másra nem gondolhatnak, mint az igazságtalan megkülönböztetésre. Aminek persze valóságos magyarázata nincs, hanem csak fikciókban alapuló. Vagyis a hátrányos megkülönböztetés gyakorlata a legteljesebb mértékben az előítéletes gon-

dolkodásban rejlik. S ha ezt elfogadjuk, az antidiszkriminációs törvény valóban csak látszatzmegoldást jelent. *Míg előítéletek léteznek, jogilag nehezen tetten érhető kibúvókat mindig könnyű lesz találni.*

Mert csak bele kell magunkat képzelni abba a helyzetbe, hogy akár a külső megjelenés alapján is kik jelentkeznek például menedzsernek és kik szakmunkásnak. A két szerep – ritka kivételtől eltekintve – felcserélhetetlen. De ha még így is lenne, az adott pozíció betöltéséhez szükséges feltételekről viszonylag könnyű meggyőződni. Vagyis *nem csak negatív, hanem pozitív előítélet is létezik.* S mindebből az is következik, hogy a hátrányos különbségtétel köznapi gyakorlata mögött sohasem lehet egy az egyben azonos motívumokat feltételezni. Nagyon egyszerűen fogalmazva: ha valamely munkavégzéshez számítógépes ismeretek szükségesek, nem lehet úgy tenni, mintha ezek – az adott jelentkező életkorát, származását stb. mérlegelve – felfüggeszthetők lennének. Merőben más a helyzet viszont akkor, ha – szociológiai szóhasználatnál élve – a tárgyi szakszerűség minimális követelménye is elvész. Mikor a szolidaritásnak az a legcsekélyebb szándéka is hiányzik, hogy esetleg a pillanatnyilag hátrányos helyzetű személy rövidesen képes az iránta támasztott követelményeknek megfelelni. A haszonelvűség mindent átható viszonyai közepette erről persze még álmodni sem lehet. Aminthogy arról sem, hogy bárki szempontjából méltányolható a változtatni akarás kényszere.

S így, akik alul vannak, alul is maradnak. Mert hiába alkotnának újabb és újabb jogszabályokat arra vonatkozóan, hogy az egyéni képességek valóra válthatóságánál semmi sem fontosabb, ha egyes társadalmi csoportok esetében (s nem pusztán a cigányságra kell gondolni) ennek felismerése is hiányzik. Nyilván

azért is, mert *a mindennapi megélhetés világa sokkal kényszerítőbb annál, sem-hogy bárki számára is az egyenlő esélyek társadalmi valósága lenne fontos. A magunk mögött hagyott évtized egyértelművé tette, hogy az egyenlőtlenségek még inkább elmélyülnek a társadalomban.* De ugyanakkor azt is, hogy ebben a megosztott állapotban az eltérő értékállítások, normák és magatartásformák már nem egymásmellettiségükben kapnak elfogadottságot, hanem mint ellenképek. Vagyis a másikkal szembefordító különbözés, illetve elhatárolódás kifejezései. S minél inkább növekszik az alul- és felül lévők közti távolság, akik valamilyen előnnyel rendelkeznek egyre inkább abban a tudatban élnek, hogy saját identitásuk megtapasztalása, s még nagyobb mértékben kiteljesítésének elengedhetetlen feltétele az önérdék korlátlan érvényesítése.

A hátrányokban viszont azok osztoznak, akik az új „játékszabályok” szerint napról napra csak veszteségeiket növelhetik. S nem azért mert eleve tehetségtelenek, vagy mert képtelenek a modernizálódáshoz felzárkózni, hanem sokkal inkább azért, mert esélyek sem nyílnak számukra. Ezért is lenne fontos minden esetben (különösen ha munkahelyi diszkrimináció eseteire gondolunk) a szakértelem kizárólagos elvéként történő elfogadása. Ennek lényege az a feltételezés, hogy a dolgok megfelelő elvégzése bizonyos tudást követel meg. Amiből az is következik, hogy ez a tudás egyenlőtlenül oszlik el, és hogy egyesek ebből többet birtokolnak, mint mások. És ez a különbség mindig is fennállt és fennáll, amely viszont nem nyújthatna semmilyen érvet a hátrányos megkülönböztetéshez. Csakhogy mindebben az a szomorú, a valóság mindig illuzórikussá teszi a vágyakat.

Dr. Kerékgyártó T. István

Az Országos Cigány Önkormányzat a sajátos élethelyzetben lévőket segítő szociális lakásépítési programot indít.

A programban való részvételre – a települési önkormányzatokon és a helyi cigány kisebbségi önkormányzatokon keresztül – azok a családok jelentkezhettek, amelyek az alábbi feltételeknek megfelelnek:

A). a szülők házassági, élettársi kötelékben élnek, több gyermeket nevelnek

B). a családban legalább egy fő munkaviszonnyal vagy más, igazolt jövedelemmel rendelkezik, valamint a munkaképes, de munkanélküli családtagok igazolni tudják, hogy a települési önkormányzat által szervezett közmunkában részt vettek, illetve részt vesznek, vagy az önkormányzat közmunkát nem szervezett

C). a családban élő iskolakötelezettség alá eső gyermekek rendszeresen járnak iskolába és ezt az ilyen tartalommal - tanévenként - kiállított iskolalátogatási igazolással tudják igazolni

D). előzetesen írásban hozzájárulnak ahhoz, hogy a támogatással kapcsolatos adataik nyilvánosságra hozhatók

A B). és **C).** pontokban foglalt feltételeknek a használatbavételi engedély kiadásáig fenn kell állnia.

E). a család még nem vette igénybe a 12/2001. (I. 31.) Kormány rendeletben meghatározott lakáscélú állami támogatást.

F). a lakásépítésre a települési önkormányzat által a leendő lakástulajdonosnak térítésmentesen juttatott, közművesített (legalább villany és vezetékes ivóvízellátással rendelkező) telken kerülhet sor. A telek lehet beépítésre alkalmas üres telek, illetve beépített, de bontási engedéllyel rendelkező ingatlan.

G). A leendő lakástulajdonos az építés során személyesen közreműködést vállal. Ha a leendő lakástulajdonos megfelelő végzettséggel rendelkezik, építési szakmunkát is végezhet, ha végzettsége nincs, csakis segédmunka végzésére jogosult.

H). A leendő lakástulajdonos vállalja, hogy az ingatlant rendeltetésszerűen használja, a szükséges karbantartási munkálatokat elvégzi, elvégezteti, erről a

kötelezettségvállalásról írásban nyilatkozik.

I). A leendő tulajdonos és a vele együtt költöző családtagok vállalják, hogy az Országos Cigány Önkormányzat által szervezett közösségfejlesztő foglalkozásokon részt vesznek.

A feltételek be nem tartása esetén a család kizárható a programból.

Az Országos Cigány Önkormányzat kéri mindazon települési önkormányzatok jelentkezését, amelyek vállalják, hogy minimum 10, a követelményeknek megfelelő család számára biztosítani tudják ingyenesen a közművesített telkeket.

További Információ:
Országos Cigány Önkormányzat
1074 Budapest, Dohány u. 76.
Tel/fax: 322-89-03, 322-85-01

Országos Cigány Önkormányzat

Tájékoztató füzet

a sajátos élethelyzetben lévő családokat segítő lakásépítési programról

1074 Budapest, Dohány u. 76. • Tel: 322-89-03, Fax: 322-89-01

Az Országos Cigány Önkormányzat és a Gazdasági Minisztérium „A sajátos élethelyzetben lévőket segítő lakásprogram”-ot indít.

A lakásépítési program célja, hogy előmozdítsa a sajátos élethelyzetben lévőket életkörülményeinek és társadalmi helyzetüknek javítását, a ténylegesen rászorulókat kedvezményesen jutassa lakáshoz.

Az Országos Cigány Önkormányzat lakásépítési programja a Magyarország területén élő, sajátos élethelyzetben lévő, szociálisan hátrányos helyzetű rászoruló lakhatási és foglalkoztatási problémáin kíván segíteni. A lakásépítési program – kiemelt figyelemmel Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Baranya és Somogy-megyékre – azokon a településeken valósulhat meg, amelyek települési önkormányzata és a településen működő cigány kisebbségi önkormányzat együttműködési szándékát fejezi ki, az Országos Cigány Önkormányzattal történő együttműködésre. Az együttműködés keretében az önkormányzatok vállalják, hogy a településen élő, a program kiválasztási szempontjainak megfelelő minimum 10 család számára,

ingyenesen, közművesített telket adnak át. A kiválasztási szempontoknak mindenben eleget tevő településeken az Országos Cigány Önkormányzat lakóingatlanokat épít a rászoruló családok számára. A leendő lakóingatlanok építési terveit, az építkezéshez szükséges engedélyek beszerzését az Országos Cigány Önkormányzat végzi. A kivitelezési munkálatokat végző vállalkozóval és a családdal kötött építési szerződés rögzíti a leendő lakás/ház jellemzőit, továbbá a család kötelezettségvállalását arra nézve, hogy saját munkájával részt vesz az építkezésben, illetőleg a településen működő építőbrigádok munkájában. A leendő lakás/háztulajdonos és családja vállalja, hogy a leendő lakóingatlan karbantartási munkálatait elvégzi, a lakást tisztán tartja.

A lakásépítési program két éves időtartama alatt, 200 – 233 lakás/házépítést tűzte ki célul.

A program helyszíne:

Magyarország területe, különös tekintettel az alábbi megyékre: Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Baranya és Somogy Megyére.

A program időtartama: 2001. május - 2003. május

A program tevékenysége:

Lakás/ház építése a sajátos élethelyzetben lévő családok számára.

A program megismertetése

Az Országos Cigány Önkormányzat országosan hirdeti meg lakásépítési programját, a települési önkormányzatok és a sajátos élethelyzetben lévő családok számára. Azoknak az önkormányzatoknak a jelentkezését várja az Országos Cigány Önkormányzat, amelyek lehetőséget látnak arra, hogy a településen élő minimum 8-10, a fenti szempontoknak megfelelő család részére, biztosítani tudják az építkezéshez az ingyenesen átadandó, közművesített telket. A település részvételét a programban a települési önkormányzat és a cigány kisebbségi önkormányzat együttes állásfoglalása és közös munkája határozza meg. A települések számára az Országos Cigány Önkormányzat megküldi a Tájékoztató Füzetet és szükség szerint, az önkormányzat kérésére, programismertetőt tart a településen.

Hogyan lehet jelentkezni?

A települési önkormányzat feladatai

Azok a települési önkormányzatok, amelyek részt kívánnak venni a programban, együttműködési megállapodást kötnek az Országos Cigány Önkormányzattal. Az együttműködési megállapodás a következőkre terjed ki:

- A települési önkormányzat képviselő testületének határozata az ingyenesen átadandó, közművesített telkekről
- A települési önkormányzat és a cigány kisebbségi önkormányzat által – a kiválasztási szempontoknak megfelelően – a programban részvétellel javasolt családok megnevezése
- A családok részére a jelentkezési lapok kiosztása
- A jelentkezési lapok és mellékletekben közölt adatok valóságának megállapítása
- A jelentkezési lapok aláírása és pecséttel történő ellátása, a települési önkormányzat és a cigány kisebbségi önkormányzat részéről.
- Az összegyűjtött jelentkezési lapok és a szükséges mellékletek megküldése az Országos Cigány Önkormányzat részére.

A jelentkező családok feladatai

A lakásépítési program országos közzététele után, a kiválasztási szempontok ismeretében:

- A települési önkormányzattal és a cigány kisebbségi önkormányzattal való kapcsolattartás, információkérés
- A családokra vonatkozó szempontok együttes fennállása esetén a jelentkezési lap és a mellékletek pontos kitöltése
- A jelentkezési lapok és mellékletek benyújtása a települési önkormányzathoz

Az Országos Cigány Önkormányzat feladatai

- Országosan meghirdeti lakásépítési programját
- Kérésre programismertetőt tart az adott településen
- Együttműködési megállapodást köt a települési önkormányzattal és a cigány kisebbségi önkormányzattal
- A jelentkezési lapokat és a mellékleteket átadja a települési önkormányzat részére
- A kitöltött jelentkezési lapok, mellékletek és az önkormányzatok felajánlásai alapján döntést hoz a programban résztvevő családokról
- A döntésről hozott határozatát megküldi a családoknak és az önkormányzatoknak
- A kiválasztott családokkal és a kivitelezővel építési szerződést köt
- A családok számára építési tervterveket kínál
- A programban résztvevő családok számára lakást/házat épít
- A leendő lakástulajdonosok és családjuk számára közösségfejlesztő foglalkozásokat szervez

FONTOS!

- Az Országos Cigány Önkormányzat kizárólag azokat a településeket részesíti előnyben, amely minimum 10 család számára képes ingatlant biztosítani
- A családok megfelelnek a meghatározott feltételeknek, a megjelölt kötelezettségvállalást teljesítik
- Az építési munkálatokat az Országos Cigány Önkormányzat által, az építési szerződésben megjelölt vállalkozó végzi el
- Az Országos Cigány Önkormányzat programja nem terjed ki: lakás/ház felújítására, megkezdett építkezés támogatására, ingatlan vásárlásra.



MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

LD
„LUNGO DROM”

5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

A klottgatyás nyár

Az ötvenes évek nyarai... nos, azok aztán nyarak voltak a javából. Igazi tarhonyapirító idő volt – „még a madarak is atlétatrikóban repültek”...

Nos, túlzás nélkül állíthatom, hogy a parasztemberek abban az időben olyan gyakran kémlítették az eget, hogy elszibbadt tőle a nyakuk, miközben egyre csak azt hajtogatták, hogy kiég, elszárad minden.

De nem úgy a mi jókedvünk, amely most kezdett igazándiból meglevenedni, s kinyílt ajkunkon a nevetés, s a jókedv virágai. Élveztük a semmittevés gyönyörű pillanatait: lepkéket kergettünk ziháló lélegzettel. De az igazi öröm akkor ujjongott bennem, amikor a strandra mehettem az öcsémmel. Hát ezért a pillanattért érdemes volt megszületnem.

Mielőtt nekiiramodtunk volna, anyánk búcsúzóul utánunk küldte mással össze nem vesztethető hangját:

– Haza ne merjetez jönni, ha belefutlaktok a vízbe, mert apátok agyonüt benne tectek!

Ez a kiszólás a halál utáni agyonverésről, amolyan profán romaféltés volt az édesanyám részéről, amely a grotesksége miatt nagyon is világos és érthető volt a számunkra.

Sebes futásnak credtünk, hátha anyánk közbe meggondolja magát és akkor fuccs a strandolásunknak.

A klottgatyá, ami rajtunk volt, megfelelt az akkori strandkövetelményeknek. Ennivalót sohasem vittünk magukkal – ez nem volt romaszokás. Az ételt mindig a hasunkban hordtuk, ezért is ettünk pukkadásig, hogy tartalékoljunk a szükösebb időkre. Ez afféle gyermeki okoskodás volt a részemről, hogy bátran, szinte gátlástalanul egyek.

A nyár: „terülj, terülj asztalkám” volt. Érett a gyümölcs, a dinnye, és az útszéli eperfa is bőségesen kínálta termését és mi minden lehetőséget megragadtunk, hogy chessünk.

A strand, a patak, tó – egyszóval a víz: olyan életelememmé vált, mint az evés. Minden alkalmat megragadtam, hogy lubicokolhassak. Az Udvari-féle strand az álmom netovábbja volt – egészínkék vízfelületével s árnyas fáival – az édeni állapot képzetét adta, s én úgy éreztem, mintha lsten a mennyből egy darabkát itt hagyott volna nekünk gyerekeknek.

Úszni és úszni akartam mindenáron. De hogyan? Úszóövről szó sem lehetett. Se pénz nem volt rá, meg aztán roma úszóövről?! Még a képzeletétől is röhögögöröcsöt kaptam.

Az úszni akarás végül is megszülte a legkézenfekvőbb megoldást, amely mindig nálam volt, még az ágyba is magammal cipeltem, ez pedig egy öklömnyi nagyságú gumilabda volt (amelyet olyan messzire

rúgtak, hogy csak én találhattam meg), s mint jogos megtaláló, meg is tartottam. Szóval, ez a labda adta a végső megoldást.

A labdát a gatyába tettem, s a csoda ott lebegett a feszített víztükör fölött. A labda megtartott és én elkezdtem ritmustalanul csapkodni a kezemmel és a lábommal – és az eredmény az lett, hogy elkezdtem haladni. Úszok... úszok... konstatáltam örömmel.

Később figyelni kezdtem, hogy az úszni tudok milyen mozdulatokkal úsznak. A leutánzás olyan jól sikerült, hogy mámoros örömben kiesett a labda, és én észre sem vettem, mert az úzás tudománya teljesen megrészegített. Amikor észrevettem, hogy már labda nélkül úszom, megtelt a keblem büszke öntudattal és lesajnálóan néztem az úszóöves, tejfölös bőrű magyarokat.

Otthon teleszájjal meséltem anyámnak, hogy én már tudok úszni. Az öcsém kétszer is megesküdött rá. Anyám csillogó arccal hallgatta, hogy az ő legnagyobb fiacskája legyőzte a vizet.

Az asszony álma a fiában folytatódik, s a képzeletében megjelent a jánoshalmi tó, s ő ott állt a partján – a félelem ott tartotta –, mert nem tudott úszni, pedig hogy vágyódott a hűs hullámok után.

Rácz Lajos

Szécsi
Magda:

Okosnak lenni jó!

(Ismeretterjesztő sorozat gyerekeknek) V. rész

– 5 –

Régóta ismeretes, hiszen már a görög Hérodotosz az időszámításunk előtti ötödik században megírta, hogy Egyiptomban egy rigó nagyságú madár jó barátságban él a rettegett krokodillal. Bátran futkos fel és alá a homokzatonokon sütkérező „szörnyetegek” hátán és leszedgeti róluk a piócákat. Olykor még a vérszomjas hulló kítótt szájába is bemegegy, hogy fogait megtisztítsa a húsmaradványoktól.

Nyilvánvaló, hogy önkéntes, ám nem önzetlen barátság fűzi össze a két állatot. A madár számára valóságos terített asztal a vízből előmászó hulló, azt pedig a madár csipkedésével megszabadítja a kellemetlenkedő élősdiektől.

Az erőseknek és a gyengéknek efféle különös és kölcsönösen hasznos kapcsolata nem áll egyedül az állatvilágban.

Ugyancsak Egyiptomban él egy másik madár a pásztorgém, a nagy emlősök tisztogatója. Egy-egy elefánt vagy bivaly hátára húszan is rátelepednek, és leszedgetik az ott élősködő rovarokat, kullancsokat. A

szarvasmarha – csordákat is szorgalmasan látogatja a pásztorgém. Az emberek kellőképpen megbecsülik és nem zavarják el őket, mert tudják, hogy hasznos feladatot végeznek.

A mi seregélyünk is rászáll a legelésző tehenekre bogarászni, sajnos nem olyan rendszeresen, hogy számottevő volna a haszna.

Az ízeltlábúak sorában is „egészségörökre” akadunk. Gyakran lát az ember apró vörös pontokkal telehintett legyeket, bogarakat. Ezek vagy élősködők, vagy csak egyszerű „potyautasok”, légi úton közlekedő atkák. Gyakran álskorprió is odatelepszik melléjük, s ilyenkor valószínű összefogja és fölfalja őket.

A tengeri állatok élete azonban sokáig rejtély volt előttünk. Csak amikor a búvárkészüléket feltalálták, akkor kezdtük megismerni a napsütötte sekély tengerpartok halainak életét. „Békaemberek” ezrei (köztük kiváló biológusok) ereszkedtek alá a tengerekbe. Kiderült, hogy különösen a meleg tengerek kristálytisza vizében sok hal és rákfajta teljesen vagy részben a más halakon élősködő állatokkal táplálkozik. Kalifornia partjain él a „szenyorítá”-nak nevezett arany-

barna ajakoshal. (Oxyjulis Californica) egy-egy példány körül olyan sűrűn rajzanak az idegen halak, hogy szinte lehetetlen megfigyelni tevékenységét. Limbaugh amerikai biológus, aki sokat foglalkozott a tisztogató állatok életének tanulmányozásával, először ivó halak tömegének vélte a nyüzsgő halfelhőt, de aztán rájött, hogy a szenyorita lecsipegeti oldalukról az élősdieket. A szenyorítához képest valósággal óriási, többmázás naphal is szívesen látogatja a nagy hinármezők szélét, ahol az élősalogatott szenyoríták közrefogják és feregtenitik őt.

Sok halfaj napi vándorlása, elterjedésének határa a tisztogató halak lakóhelyéhez igazodik...

(Az emberek körében gyakran elhangzik az a kérdés, hogy ez vagy az állatfaj „miért van”? A tudomány ilyen vonatkozásban nem ismer semmilyen „terv” szerinti „cél-szerűséget”. Csak a tényeket vizsgálja. Azt kutatja, mi a szerepe ennek vagy annak a fajnak az életközösségben. A legtöbbször az derül ki, hogy ez is, az is tagja az életlancolatnak: van, amit ő eszik meg, és van, ami őt eszi meg!)



F E J T Ö R Ö K



Kedves Gyerekek!

Gondolom, már élvezitek a nyári szünidő örömeit és a jó bizonyítvány jutalmát. Ugye? Játsszatok, kiránduljatok sokat, hisz olyan gyorsan eltelik a nyár! Olvassatok sok-sok mesét, regényt és a mi újságunkat!

Első rejtvényünkben megtudhatjátok, hogy réges-régen, amikor még a családoknak nem volt pénze arra, hogy a gyerekeknek új játékot vásároljanak, hogyan, mivel játszottak a cigánygyerekek!



A kislányok saját maguknak

varrták:

r n g y b b

A fiúk botra madzagokat kötöttek, és
azzal csattogtattak:

s t r

A lányok rossz lábasban homokot vagy
földet kavargattak:

f z c s k

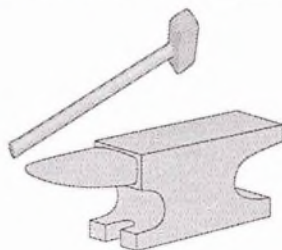
A hiányzó magánhangzók beírásával megkapjátok a megfejtést!

A cigányság ősi foglalkozásai között említjük a fémmegmunkálást. Ennek a foglalkozásnak a során sok érdekes tárgy került ki a cigányok kezéből. Melyek is ezek?

foglalkozás ➡

szófaj ➡

egyik szülő ➡



A megfejtéseket a középső függőleges sor adja, ha a meghatározásokat helyesen írtátok be!

A cigányzenészeknek régen is igen nagy jelentőségük volt az uralkodók udvarában, akik csodálatos zenéjükkel szórakoztatták a hallgatókat. Ha a betűk összeolvasását a csigavonal közepéből kezded, három híres cigányzenész nevét kapod megfejtésül.



Végül gondolatban üdüljünk az ország különböző részein, de a híres üdülőhelyek, tájak neveit nem olvashatjátok az alábbi térképen. Melyek lehetnek ezek az üdülőhelyek? Segít a térkép!



A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné



KOS (III. 21. - IV. 20.)

Szerencsés hónap! Sikerül a mélypontról elmozdulnia és reálisan megítélni személyiségét. Sokat győtrődött az elmúlt hetekben, de elmékedése hozzásegítette a tisztánlátáshoz. Mindenkinck szüksége van arra, hogy mérlegelje önmagát. Ön jól érzi, hogy többen is a helyére pályáznak. Nevessen hát! Itt a kihívás amire várt... Hiszen jól tudja, hogy győzni fog, igaz nehezebben, mint eddig... Szabadságát töltse új, ismeretlen, vad, veszélyes helyen, ahol ragyog a napfény és hangosan szól a zene.

Égészség: Talán szüksége lesz látásjavító szemtornára, vagy meg kell tanulnia teljes izomzatának tudatos elmozdítását. Fölös energiáit kocogással vezesse le. A fejére vigyázzon, de hát mindig...



BIKA (IV. 21. - V. 20.)

Jelentősegteljes hónap! Sikerül elképzeléseit megvalósítani, ha kellő fegyelemzettségről tesz tanúbizonyságot. Munkahelyén jelentős támogatásban részesül. Július a romantikus flörtöknek is kedvez, de ne feledje, hogy élete párja nagyon féltékeny! Szabadságát próbálja meg falun eltölteni, virágos rétek, erdők, szelíd állatok közelében, hogy lelkileg feltöltődhessen.

Égészség: Gondoljon arra, hogy az anyagi világ múlandó, ne dolgozza agyon magát felesleges tárgyakért. Sétáljon sokat, és ne feledkezzen meg nyakizmait fellazítani lassú fejkörzésekkel. Fogynia kell, ezt ön is tudja! Zöldség, gyümölcs kúrára van szüksége.



IKREK (V. 21. - VI. 21.)

A mérlegelés még most sem késő! Egy harmonikus kapcsolat többet érhet, mint egy viharos szerelem. Ne unatkozzon hát olyan látványosan! Újuljon meg ön is naponta, ha azt akarja, hogy partnere szórakoztató partnerre váljon és ne testvérré a szürke hétköznapiakban. Munkahelyén kisebb nézeteltérések adódhatnak. Ne csak a helyi intrikáktól, de a politikai vitáktól is tartózkodjék, mert nem ajánlatos a zavarosban halászni! Szabadságát töltse itt vagy ott, mindegy! Ön mindenhol otthon érzi magát, csak legyen elég nyüzsgés, sok új élmény ott, ahol éppen van. De talán partnerére is tekintettel lehetne ezen a nyáron...

Égészség: Ön mindig kíváncsi, és ez nem is baj, ha megússza baleset nélkül! Elképesztően szétszórt. A figyelem összpontosításának elsajátítása lehetne a feladata... A jóga légzőgyakorlatokat önnek találták ki, különös tekintettel a légzőszervekre. Próbálja ki!



RÁK (VI. 22. - VII. 22.)

Ötletei megvalósulnak! Személyes elképzeléseit is siker koronázza, de családi életét megkeseríti állandó, hirtelen hangelváltóvá. Szabadságát töltse folyó vagy tengerparton! Fürödjön a holdfényben. Csak a romantikus környezet segít túljutni búskomorságán. Ön szeretne de még álmában sem mer félrelépni?

Égészség: Tudatosítsa másokról alkotott véleményét, érzelmi indítékait. Figyelje önmagát! Táplálkozzon rendszeresen. Júniusban megcsapórognak felfűvódásai. Tornázzon! Ússzon! Lazítson!



OROSZLÁN (VII. 23. - VIII. 23.)

Tele van indulatokkal! Ezek elhomályosítják józan ítélőképességét. Próbálja meg a dolgokról lefejtetni a burkolatokat, és így szemlélni őket. Egyszeriben világossá válik, hogy ön is követett el hibát, nem is keveset. Bírálja felül önmagát, vagy próbálja meg legalább... Ha az ideológiai gyártását az önkritika váltja fel, minden rendbe jön. Szabadságát töltse elegáns reprezentatív helyeken. Meditációnál illik önhöz, és forró, ragyogó színek, játékkaszinó, színház, luxusszálló...

Égészség: Ha felismeri igazi önmagát, se szívvel, se háterinccel nem lesznek problémák, és a külvilág elismerésére sem vágyik majd annyira...



SZÜZ (VIII. 24. - IX. 23.)

Kellemes híreket kap! Pénzügyei kedvező fordulatot vesznek, de a tervezett vásárlást fontolja meg. Valamit el akar titkolni, ez sikerül is! Jól jön most az ön zárkózottsága, így ellenfelei lépéshátrányba kerülnek. Partnerét se avassa be minden titkába, mert nélküle is, és a korlátok nélkül is ki kell bontakoznia. Kár, hogy túl nagy jelentőséget tulajdonít a külsőségeknek, így lehet, hogy csalódás éri. Szabadságát töltse a kellemes hasznossal összekötve, hogy biztosan jól érezze magát ott, ahol nyaral.

Égészség: Pozitív gondolkodásra és táplálkozási szokásainak megváltoztatására lenne szüksége ahhoz, hogy jól érezze magát a bőrében. Kristálytisztá gondolkodása mellett, sikeresen megtapasztalhatja az érzékfeletti dimenziók átélését is...



MÉRLEG (IX. 24. - X. 23.)

Törökvései maximálisan megvalósulnak! Házassága, szerelmi kapcsolata jelentős fordulatot vesz... Semmi oka kishitűségre, most minden a legnagyobb rendben van! Nagy lehetőségek várhatók, amelyek magával ragadják közeli ismerőseit is. Szabadságát töltse szellemes társaságban, kultúrált helyen, hogy derűjét megőrizze.

Égészség: Vese és anyageserc működése kiváló, ha döntőképes és határozott tud lenni! Hallgasson a belső hangokra...



SKORPIÓ (X. 24. - XI. 22.)

Ez a hónap semmi rendkívülit nem ígér! Társadalmi kapcsolatban sikerei vannak, csekét kiváló belcérző képességének köszönhető. A szerelemben is elkerülik a nagy viharok, tartós, szilárd kötődések megújulására számíthat. A csöndes családi élet most biztonságot ad! A meg nem értettség érzése elmúlik, békés megelégedés lép a helyére... Szabadságát szívesen töltené egyedül a hegyek között, vagy egy tóparton, de ez idén nem fog összejönni, és ennek még örülni is fog!

Égészség: Aranyerét és hólyag problémáit ne hanyagolja el! (ha nincs ilyen jellegű problémája örüljön neki!) Ajánlatos megismerkednie a mula-bhada speciális joggyakorlattal.



NYILAS (XI. 23. - XII. 21.)

Kikérlik véleményét! Beszéljen úgy, hogy mások szöszölgője lehessen. Később még anyagi haszna is származhat ebből. Egy izgalmas randevú sokat ígér, bízson benne, hogy minden úgy alakul, ahogy elképzelte. Olyan partnerre talál, amilyenre már régóta vágyik! Szabadságát töltse messze-messze otthonától, hiszen önnél nincsenek is távolságok, „otthona a nagyvilág”, és imád utazni! Ideje lenne megvenni azt a bizonyos lakókocsit...

Égészség: csípőzület lazító gyakorlatok és a combizmok erősítése fontos lenne, no és szétszórtságára (is) egy figyelem összpontosító meditációs gyakorlat, hiszen ön amúgy is bölcselkedő hajlamú, az élet célját és értelmét keresi mindenben...



BAK (XII. 22. - I. 20.)

Józan esze és energiája vonzza a környezetében élőket, becsülik rendkívüli képességeit! Maximalizmusa azonban kisebb-nagyobb nézeteltéréseket eredményezhet. Most a nagyobb terhelést el kell kerülni, mert idegfeszültsége családi életére is kihat. Hónap közepén otthonában tönkremegy valami! Ne hívjon segítséget, mert ön is meg tudja oldani a problémát... Szabadságát töltse meditációval egy hegytetőn, az a hegy akár Indiában is lehet! (vagy gondolataiban...)

Égészség: Tanulja meg szegyenkezesek és gátlások nélkül kimutatni a szeretetet! Térdre és úgy általában a csontjaira vigyázzon...



VÍZÖNTŐ (I. 21. - II. 19.)

Most úgy érzi, hogy mindenekelőtt a függetlenség és a szabadság a legfontosabb partnere számára! Próbálja meg ezt tudomásul venni, és ügyesen befolyásolni, a háttérből irányítani őt. Kifinomult érzékekkel sikerül rákényszerítenie saját akaratát. A mély érzelmek most csak megzavarják! Szabadságát töltse úgy, ahogy akarja! Önnek úgy sem lehet tanácsot adni, mert menthetetlenül függetlenség és szabadságpárti, és szereti a különleges helyzeteket...

Égészség: Szeretném figyelmebe ajánlani, hogy vérmomásproblémákra, vérkeringés szabályozásra, visszér gondok megoldására elsősorban a fordított testhelyzetek alkalmasak...



HALAK (II. 20. - III. 20.)

Megint bizonytalan érzések árasztják el a lelkét! Legyen felnőtt végre, és próbáljon meg úrrá lenni rajtuk! Döntéseinel csak megbízható emberekkel konzultáljon. Tanuljon meg szilárdan állni a lábán, vállalja fel bátran saját egyéniségét, és ne támaszkodjon mindig másokra! Szabadságát töltse tengerparton (ha megteheti) hogy önmagára találhasson...

Égészség: masszírozza sokat lábfejét és talpát, derékfájásairól számoljon be orvosának. Tudja, úgy vesztájékon...

Országos vásárok naptára

2001. július hónapra

Július 1., vasárnap

Gyoma-
endrőd -av+mgv,
Jászapáti -oák,
Kiskunhidas -oák,
Lajosmizse -oák,
Miskolc -av,
Nagykörös -av,
Pápa -kjb,
Pécs -R,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szolnok -av,

Komló
Marcali
Miskolc
Pécs

-oák,
-ok,
-ok,
-ok,
Ózd
Pécs
-oák,
-ok,

Július 8., vasárnap

Gödöllő -osk,
Gyoma-
endrőd -oák,
Jászka-
jenő -oák,
Miskolc -av,
Pásztó -oák,
Pécs -oák,
Pincehely -bv,
Szarvas -oák,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szekszárd -oák,
Szolnok -av,
Tompá -oák,
Törtel -oák,
Zalaegerszeg -av,

Július 10., kedd

Zalaegerszeg -oák,

Július 11., szerda

Csorna -oák,
Makó -oák,
Mezőcsát -oák,
Miskolc -osk,

Július 12., csütörtök

Gyöngyös -oák,
Komádi -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Július 13., péntek

Csorna -oák,
Mezőcsát -oák,
Miskolc -osk,
Polgár -oák,
Zalaegerszeg -oák,
Zalaegerszeg -av,
Miskolc -ok,

Július 14., szombat

Déaványa -oák,
Miskolc -ok,

Július 15., vasárnap

Böhönye -oák,
Cegléd -oák,
Dunaföldvár -oák,
Heves -oák,
Kunszent-
miklós -oák,
Miskolc -av,
Mórahalm -oák,
Pécs -ok,
Szászvár -oák,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szent-
Szolnok -oák,
Tápiószent-
márton -oák,
Vác -oák,

Július 16., hétfő

Nagydorog -oák,
Szendrő -oák,

Július 17., kedd

Soltvadkert -oák,

Július 18., szerda

Csorna -oák,
Jánoshalma -oák,
Miskolc -osk,

Július 19., csütörtök

Drávacskút -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Július 20., péntek

Miskolc -ok,

Július 21., szombat

Bercel -oák,
Mezőberény -oák,
Miskolc -ok,
Mohács -oák,

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
kjb. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oák. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
bv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Pécs
Sárbogárd

-ok,
-oák,

Július 28., szombat

Csanytelek -oák,
Jászárók-
szállítás -oák,
Jászberény -oák,
Kondoros -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,

Július 29., vasárnap

Csorna -kjb,
Jánoshalma -bv,
Jászákó-
halma -bv,
Miskolc -av,
Nagykátán -oák,
Nagykörös -oák,
Pécs -oák,
Sikátor -bv,
Szany -bv,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szeghalom -oák,
Szolnok -av,

Július 22., vasárnap

Hajdúnánás -oák,
Kunmadaras -oák,
Miskolc -av,
Pásztó -av,
Pécs -oák,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szekszárd -oák,
Szolnok -av,
Tompá -bv,

Július 23., hétfő

Verpelét -oák,

Július 25., szerda

Csorna -oák,
Miskolc -osk,

Július 26., csütörtök

Szany -ok,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Július 27., péntek

Déaványa -oák,
Miskolc -ok,

Július 30., hétfő

Kapuvár -ok,
Szany -bv,

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilhelm István



Keresse,
Olvassa

LD
„LUNGO DROM”

OPEL 



Ivanits & Bárkány Opel márkakereskedés

1173 Budapest, Pesti út 237. Tel./fax: 258-0995, 257-4658

Új és használt gépkocsik értékesítése, szerviz, karosszéria-javítás,
EREDETVIZSGÁLAT!